

**MISKOLCI INTEGRÁLT ÓVODAI INTÉZMÉNY
JÓZSEF ÚTI TAGÓVODÁJA**

**„KEREK-VILÁG”
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

Készítette: A MIÓVI József Úti Tagóvodájának nevelőtestülete

Hatályos: 2024. szeptember 1.

2024.

Tartalom

I. Küldetésnyilatkozatunk.....	3
Jövőképünk	3
II. Bevezető.....	4
II.1 Az óvodapedagógus személyiségjegyei	5
II.2. Óvodakép gyermekkép	5
Óvodaképünk	5
Gyermekképünk	6
Erkölcsei nevelés:.....	8
Értelmi fejlesztés és nevelés:.....	9
VIII. Az óvodai élet megszervezése	12
VIII.1. Az egészséges életmód alakítása.....	13
VIII.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	16
VIII.3. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés	21
IX.1. A játék.....	24
IX.2. Mozgás.....	28
IX.3. Verselés – mesélés.....	30
IX.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	31
IX.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	33
IX.6. Külső világ tevékeny megismerése	35
IX.7. Munka jellegű tevékenységek.....	38
IX.8. Tevékenységben megvalósuló tanulás.....	39
X. BOLDOGÓVODA program.....	42
XI. Óvodánk ünnepei.....	42

I. Küldetésnyilatkozatunk

*„Az elfogadás olyan, mint a termékeny talaj, mely lehetővé teszi, hogy a kis mag olyan gyönyörű virággá fejlődjön, amilyenné belső lehetőségei csak engedik.
A talaj kioldja a mag fejlődési képességét, de ez a képesség maga benne rejlik a magban.
Csakúgy, mint a magban, a gyermekben is tökéletesen benne rejlik a fejlődés képessége.”
/Thomas Gordon/*

A MIÓVI József Úti Tagóvodájában dolgozó óvodapedagógusok ajánlják az integrált óvoda programját azoknak a szülőknek, akik szeretnék, hogy gyermeküket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs légkör, szeretet vegye körül.

Óvodáink épületei, udvarai, előkertjei, berendezései jól szolgálják a gyermekek kényelmét, biztosítják egészségük megőrzését, lehetővé teszik a mozgás- és játékgényük kielégítését.

Pedagógiai Programunk abból a tényből indul ki, hogy a gyermek egyedi, mással nem helyettesíthető személyiség.

Gyermekközpontú óvodai nevelésünk célja:

Az óvodás gyermek sokoldalú harmonikus fejlődésének elősegítése, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével. A MIÓVI József Úti Tagóvodájában olyan **óvodapedagógusok** nevelik a rájuk bízott gyermekeket, akik elkötelezettek programunk értékei iránt. Munkájuk során az egyéni képességek kibontakoztatására törekednek és differenciáltan fejlesztik a gyermekek egyéni képességeit. Fontosnak tartják a továbbképzést, önképzést. Nevelőtestületünk szakértelme, lelkesedése, érték közvetítő szerepe és tevékenysége, a vállalt feladatok határidőre történő teljesítése a garancia céljaink megvalósítására.

Valljuk, hogy óvodapedagógusaink és a nevelés és oktatást közvetlenül segítők együttes munkája hozzájárul az óvodai nevelésünk hatékonyságához.

Erősítjük az énkép-önismeret-önértékelés fejlesztését a gyermekek természetes megnyilvánulásaira és teljesítményére adott konkrét és pozitív megerősítések által.

Óvodai nevelésünk mélyen **tiszteletben tartja** a család és az óvoda kapcsolatát, hiszen a gyermekek nevelése közös ügyünk, amelyet a szülőkkel együttműködve, partnerként kívánunk megvalósítani!

Törekszünk arra, hogy óvodásaink az iskolára felkészülté váljanak értelmileg, lelkileg és fizikailag egyaránt.

Jövőképünk

Olyan óvodai nevelést biztosítunk:

- ahol a családi nevelést kiegészítve boldog óvodás éveket nyújthatunk;
- ahol jól érzi magát és elégedett a gyermek, a szülő és a nevelésben részt vevő alkalmazott;
- ahol a gyermek alkotó részese az óvoda mindennapi életének;
- ahol érvényesülnek a gyermeki és szülői jogok;
- ahol érték az egészség, a helyes viselkedés, a természeti és társadalmi környezet, a másság elfogadása, a tolerancia;
- ahol a gyermek képessé válik az önkifejezésre és befogadásra;
- ahol az óvoda nyitottságával, rugalmasságával képes a társadalmi környezet változó igényeihez alkalmazkodni, a belső értékstabilitás megtartásával.

II. Bevezető

A MIÓVI József Úti Tagóvodában a gyermekek nevelése családi, derűs légkörben folyik. Nyitottak vagyunk az újra, a gyermekek érdekében megőrizve az értékeket, hagyományokat. Arra törekszünk, hogy a hozzánk járó gyermekek sokoldalú, többszemponú értékkezelést és megfelelő minőségű és mennyiségű élményt kapjanak, sokféle játéklehetőséggel, boldogan töltsék napjaikat velünk és társaikkal. Fontosnak tartjuk az egyéni bánásmódot, a méltányos nevelést, a tevékenységcentrikusságot, a gyermekközpontú szemléletet. Az életkori sajátosságok figyelembevételével elsőrendű feladatnak tartjuk a képességek következetes, egymásra épülő fejlesztését. A tudatos együttnevelés érdekében a szülőket partnerként kezeljük. A család és az óvoda közötti kapcsolat a kölcsönös bizalmon, egymás segítésén, együttműködésén alapszik. Várjuk és igényeljük a szülők építő javaslatait, nyitottak vagyunk az újra. A gyermekek az óvodában életkoruknak megfelelő napirend szerint élhetnek, figyelünk a szellemi és fizikai fejlesztésük egyensúlyára. Érzelmileg biztonságban vannak, és jól érzik magukat. A gyermekkor megőrizve alapozzuk meg a gyermekek képességeit, átérzve a felelősséget, hogy az iskoláskorra viselkedésük, szokásaik, ismereteik minősége megfelelő alapot nyújtson a további fejlődésük számára. A családokkal kialakított kapcsolattartására jellemző az óvoda iránti segítőkészség, kölcsönös bizalom és elfogadás. Az óvoda egyrészt folytatja a család nevelő munkáját, másrészt új módon egészíti ki azt. Az óvodába lépés pillanatától kezdve a családdal együtt felelős azért, hogy a gyermekek személyiségének alakulása megfeleljen társadalmunk követelményeinek, és az együtt elért eredmények megalapozzák a sikeres iskolai nevelést.

Óvodai nevelésünk célja, hogy a családi nevelést kiegészítve segítsük elő a gyermekek sokoldalú, harmonikus, egészséges fejlődését, a magasabb rendű érzelmek kibontakozását, az életkor és az egyéni sajátosságok, az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével. Óvodásaink a belső érés és a sokoldalú képességfejlesztés eredményeként váljanak alkalmassá az iskolai életre, szomatikus, mentális és szociális érettség terén egyaránt. A gyermekekkel foglalkozó óvodapedagógusok és dajkák feltétel nélkül szeretik őket, elfogadják különbözőségüket. Érzelmileg gazdag, pedagógiai optimizmus és derű jellemzi az együtt dolgozó kollektívát. Óvodánkban a helyi igényeket és lehetőségeket figyelembe véve szervezzük az óvoda életét. Hangsúlyozzuk a családi nevelés pótolhatatlanságát és elsődlegességét, amit nevelőmunkánkkal kiegészítünk.

Közös célunk, hogy az iskolába induló gyermekek érzelmileg gazdag, jól tájékozódó, megfelelő önbizalommal rendelkező, nyitott személyiségekké váljanak. Igényeljük a közösséget, s annak életében tevékenyen vegyenek részt. Derűs, a humort értő és igénylő, a szépre s jóra fogékony, boldog gyermekek legyenek.

Tárgyi feltételek: Csoportszobáink esztétikus berendezésűek és tágasak, a gyermekek igényeinek megfelelően kialakítottak. Tárgyi feltételeink tekintetében, folyamatos fejlesztésre törekszünk a változó igényeknek figyelembevételével. A kisgyermek elsődleges tevékenysége a játék, amelyre mind a csoportszobában, mind az udvaron elegendő időt, helyet és eszközöket biztosítunk.

Az óvodánk udvara és kertje megfelelően biztosítja a gyermekek egészségének megőrzését, a füves-kavicsos- homokos területek megfelelő arányával lehetővé teszi a mozgás- és játékgényük kielégítését. A funkcionális helyiségek (logopédiai szoba, gyógypedagógiai fejlesztő szoba) megfelelően biztosítják a gyermekek egyéni fejlesztéséhez szükséges feltételeket.

Személyi feltételek

Óvodánkban a nevelőmunkát felsőfokú végzettséggel rendelkező óvodapedagógusok végzik, a sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fejlesztését szakirányú gyógypedagógusok látják el. A felsőfokú szakirányú végzettség mellett elengedhetetlen a pedagógusok kreativitása, az ismeretanyag csoportra, gyermekekre lebontott tudatos, tervszerű, alkotó alkalmazása. Fontosnak tartjuk valamennyi munkatárs folyamatos együttműködését, összehangolt munkáját a befogadó szellemiségű óvoda, az inkluzív nevelés kialakítása érdekében. A speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve valósítható meg.

II.1 Az óvodapedagógus személyiségjegyei

Az óvodapedagógus mintát jelent a gyermekek számára; személyiségét elfogadó, segítő, támogató attitűd jellemzi. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

Cél és feladatrendszerünkől adódó kiindulási pontok, hogy a gyermek:

- nevelhető, fejleszhető.
- gyermeket fejlesztik a társas kapcsolatok, neveli az óvoda összes dolgozója.
- irányába a felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet.
- megalapozzuk az egész életen át tartó tanulás igényét és képességét.
- érdekében a hatni tudás vágya, az adni tudás képessége jellemzi az óvodánkban dolgozó óvodapedagógust és a nevelő-fejlesztő munkánk segítőit
- tudásunk megújítása érdekében továbbképzésükre megfelelő időt biztosítunk.
- érdekében tiszteletben tartjuk a szülők felé átadható információk határait.
- emberi magatartásunkban, szakmai felkészültségünkben egyaránt példamutatóak legyünk.

II.2. Óvodakép gyermekkép

„Engem ne emeljen a magasba senki, ha nem tud addig tartani, míg tényleg megnövök. Guggoljon ide mellém, ki nem csak hallani, de érteni akar, hogy közel legyen a szívdobogásunk!”
(Birtalan Ferenc)

Óvodaképünk

Célunk, hogy az óvodáinkban nevelődő és onnan kikerülő gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, személyiségük kibontakoztatását elősegítsük, ideértve a sajátos nevelést igénylő gyermekek ellátását is. Óvodánkból jól szocializált gyermekeket szeretnénk kiengedni, akik biztos érzelmi alapon állnak, képességeik önmagukhoz mértén optimálisan fejlettek, és megfelelő műveltségterekkel rendelkeznek. Mindezen tulajdonságok együttesen szükségesek az iskolai élet megkezdéséhez. Harmonikus személyiség olyan közegben alakítható, mely békés, nyugodt, szereteten alapszik, elfogadja a gyermeknek azokat a tulajdonságait, jegyeit is, melyek esetleg nem pontosan egyeznek az általánosan elfogadottakkal. Ilyen környezet hatására alakul énképe reálisan, látja meg saját értékeit, kiemelkedő tulajdonságait, és válnak tudatossá benne személyiségének azon vonásai, melyek hiányosak, esetleg negatív előjelűek.

Gyermekképünk

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként, egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Ezek az önismeret alapjai, mert e folyamat már óvodás korra tehető. Önmaga elfogadása szükséges ahhoz, hogy kapcsolatait jól tudja kialakítani, illetve kezelni. Ez egyaránt értendő a gyermek-felnőtt és gyermek-gyermek kapcsolatra, hogy a különbséget megérezze, illetve értelmes kooperációra alkalmassá váljon. A kapcsolatteremtés interakcióban zajlik, melynek legfontosabb eszköze a beszéd. Így szükségessé válik, hogy a gyermek az életkorának megfelelő nyelvi szinten álljon.

Óvodai nevelésünk alapvető értékei

Pedagógiai Programunkban alapvető **érték** a gyermekközpontú szemlélet, ennek megfelelően nevelőtestületünk a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes, méltányos nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek.

III. Óvodai nevelésünk céljai

Az óvodai nevelésünk célja, hogy elősegítsük az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok kiegyenlítését, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermek ellátását is. Célunk az óvodáskorú gyermekek sokoldalú fejlesztése, az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődése érdekében.

Célunk az óvodába lépéstől az iskolába lépéshez szükséges fejlettség eléréséig a gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségi ütemének szem előtt tartásával a személyiség kibontakoztatása, sokoldalú fejlesztése. Az iskolai beilleszkedés közvetett elősegítése, testi, szociális és értelmi érettség kialakítása, a potenciális tanulási zavarok megelőzése.

Célunk az egészséges személyiség fejlesztése

Ennek érdekében kiemelt terület a személyes motívumok kialakítása

- az önkiszolgálás: a fiziológiai szükségletek, a mozgás és élményszükséglet megalapozása
- az egészséges életmódra nevelés
- a konfliktusok kezelésére nevelés, az önállósulásra és öntevékenységre nevelés
- az „én-tudat” fejlesztése, az önbizalom, az önbecsülés és a reális önértékelés megalapozása

Célunk a szociális képességek fejlesztése

- kommunikációs képességek fejlesztése
- a szociális kötődés képességének fejlesztése
- a szervezet és társas együttműködésre való képesség megalapozása és fejlesztése

Célunk a tanulási motívumok fejlesztése

- az érdeklődés, a megismerési vágy felkeltése
- a felfedezett tanulási iránti érdeklődés felkeltése
- a reális értékelés, az optimális teljesítmény iránti vágy kialakítása

Célunk az értelmi képességek fejlesztése

- a megismerés képességeinek fejlesztése
- a beszéd, a kommunikáció, a gondolkodási műveletek fejlesztése
  - a tanulási képesség fejlesztése

Célunk a személyes képességek fejlesztése

- az önkiszolgálás, önellátás képességeinek megfelelő szintű fejlesztése
- testi képességek fejlesztése
- az önértékelés, az önmegismerés és az önfejlesztés képességeinek megalapozása

Célunk a speciális kompetenciák fejlesztése a tehetségfejlesztésben

- a sport
- a matematikai, logikai
- a zenei és
- az ábrázoló tevékenység terén

Célunk az általános alapok fejlesztése, a tehetség-ígéretes gyermekek felismerése, fejlődésük elősegítése és támogatása, a tehetség-ígéretes gyermekek fejlesztését a gyermekek közötti különbségeket figyelembe vevő egyéni és differenciált foglalkoztatással tudjuk megvalósítani.

Célunk a játékos tevékenységekben, tudatos tervezéssel, a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő szinten tudományosan közvetíteni az ismereteket, és megalapozni a környezettudatos magatartást. Célunk az esélyteremtés, a hátrányokkal küzdő gyermekek és családjaik segítése, különös tekintettel a veszélyeztetett, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekekre.

Célunk, hogy az óvodapedagógusok és a feladatok ellátásában közreműködő nevelőmunkát segítő kolléganők tudásuk legjavát adva, ismereteik folyamatos bővítésével neveljék és fejlesszék a gyermekeket. Célunk a szülők részéről az együttműködés lehetőségének minél sokrétűbb biztosítása az óvodai nevelés, fejlesztési folyamatában. Célunk, hogy az intézményünkkel jogviszonyban állókkal elégedettségére, szakmai területükkel összhangban, velük együttműködve végezzük munkánkat.

IV. Óvodai nevelésünk feladatai

A gyermeki személyiség kibontakoztatása, sokoldalú fejlesztése az egészséges életmód alakítása, az érzelmi erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés, az anyanyelvi nevelés, értelmi fejlesztés és nevelés által. Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a gyermeki személyiség komplex fejlesztésének a személyiség szociális területén belül.

Ennek megalapozása érdekében alapvető feladatunk:

- A csoporton belüli együttműködés képességének kialakítása.
- A kontaktusfelvétel lehetőségének megalapozása és gyakorlása.
- A helyes viselkedési módok kialakítása.
- A felelősségérzet kialakítása a csoportért.
- A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása.
- Megértetni és tolerálni az emberek különbözőségét.

Egészséges életmód alakítása:

- a gyermek testi képességei fejlődésének segítése, tudatosan tervezett mozgásfeladatokkal, koncentrálna a mozgáskoordináció, mozgásfejlettség kialakítására
- a napi nevelőmunkán belül olyan tevékenységek szervezése, melyek elsődlegesen a gyermek általános fizikai képességeit alakítják, hatnak erőállapotának, teherbíró képességének fejlődésére
- rendszeres mozgással, korszerű táplálkozással az egészséges életvitel megalapozása
- a természetes mozgások iránti igény megalapozása, a mozgás megszerettetése
- testi képességek, fizikai erőnlét, edzettség fejlesztése
- az életkorból adódó természetes kíváncsiságra építve, spontán és irányított tapasztalatszerzés
- megfelelő terhelhetőség kialakítása az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szint eléréséhez

Érzelmi nevelés:

- érzelmi átélés, az érzelmek kifejezése, az érzelmek feletti kontroll alakítása, erősítése
- a természeti környezet rendezése, szépítése
- a környező természet, a szülőföld iránti szeretet megalapozása

Erkölcsei nevelés:

- szabályok, normák kialakítása, a társas együttélés, az önérvényesítés szabályainak megismerése, annak gyakorlása által
- erkölcsi normák alakítása: a jó, a rossz felismerése, az őszinteség, az igazmondás élethelyzetekben való megtapasztalásán keresztül, valamint az irodalmi élmények átélésén keresztül
- lokálpatriotizmus alapjainak a lerakása

Közösségi nevelés:

- a különbözőségek tolerálása, elfogadása
- a lehetséges és megfelelő viselkedésformák megismerése, elsajátítása
- önismeret, önértékelés fejlesztése, a reális óvodapedagógusi visszajelzések eredményeként

Anyanyelvi fejlesztés:

- valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó, az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van
- a nyelvhasználat tervszerű, rendszeres fejlesztése annak érdekében, hogy a gyermek képes legyen az élő, szóbeli közlésre
- az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel az óvodai nevelőtevékenység egészében
- a beszédhibák időbeli felismerése, szűrése, fejlesztése – javítása (az aktuális jogszabályoknak megfelelően, szülői hozzájárulással, szakember által)

- az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartása

Értelmi fejlesztés és nevelés:

- a tapasztalásélmények, ismeretek rendszerezése, bővítése olyan módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek a megismerésre vonatkozó képességeik (kognitív) (valóság-hű észlelés, tudatos figyelem, emlékezet, képzelet, logikus gondolkodás, kreativitás)
- a játék és a mese nevelő hatása legyen ösztönző erő az értelmi érettség megalapozása során
- az iskolai tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése, az észlelés és a finommotorika optimális támogatásán keresztül.
- a környezettudatos magatartás megalapozását segítő pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezet kialakítása

V. Óvodai nevelésünk alapelvei

Nevelőtestületünk az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik: a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról; a gyermeki közösségekben végezhető sokszínű, az életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékokra; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség-tartalmak, emberi értékek közvetítésére; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetre.

VI. Az óvodapedagógus feladata a sajátos nevelési igényű gyermekkel kapcsolatban

Társadalmilag elfogadottan az integráció lényege, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek beilleszkedjenek ép társaik közé. A funkcionális integráció esetében az együttnevelés az együttfejlesztés minden foglalkozásra kiterjed, megjelenik az inklúzió. A teljes integráció akkor valósul meg, ha a sajátos nevelési igényű gyermek minden idejét együtt tölti ép társaival, miközben megvalósul egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése.

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációjával kapcsolatosan célunk:

A sajátos nevelési igényű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, fejlődésének elősegítése, hogy javuljon életminőségük, és a későbbiek folyamán könnyebben tudjanak beilleszkedni a társadalomba. Célunk, egyrészt folytatni a család nevelő munkáját, másrészt pedig kiegészíteni azt. A harmonikus, nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben természetessé válik a gyermekek között személyiségük különbözősége. Még inkább érvényes ez a sajátos nevelési igényű gyermekekre, mert ők csak mélyen érzelmi alapon álló, empátiás környezetben tudják leküzdeni különbözőségükből adódó hátrányukat. Így tudjuk segíteni e gyermekek komplex rehabilitációját, elősegíteni társadalmi adaptációjukat.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrációjával kapcsolatos feladataink

Inkluzív szemlélettel, a különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek alakítása. Az óvodapedagógus ismerje fel és gondozza kiemelten a sajátos nevelési igényű gyermekben rejlő kiemelkedő teljesítményt. Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető

önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek érdekében az óvodapedagógus fejleszti a beszédértést, szókincset, biztosítja az érthető kiejtésre nevelést.

Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy az ép, vagy kevésbé sérült funkciók tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek. A sajátos nevelési igényű gyermekek optimális nevelésének érdekében az óvodapedagógusok folyamatosan bővítik ismereteiket gyógypedagógiai téren. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését elősegítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél.

Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről. A hatékonyság, eredményesség, szakszerűség és célszerűség érdekében biztosítjuk az együttműködést a speciális szakemberekkel: gyógypedagógus, pszichológus, logopédus, fejlesztő pedagógus. A részképességek fejlődésében, neveltségben lemaradó gyermekeknél a lemaradás okait azonosítjuk, egyéni fejlődési tervet biztosítunk, eredményeinket mérjük és értékeljük.

Tanulási helyzetekben megfigyelhető jellemzőik

- a téri tájékozódás,
- a finommotorika,
- a figyelemkoncentráció,
- az emlékezet,
- a bonyolultabb gondolkodási folyamatok,
- a kommunikáció, és a szociális alkalmazkodás fejlődésének eltérései.

A fejlesztés szervezeti keretei

A speciális fejlesztést heti rendszerességgel, az óvodánkban alkalmazott gyógypedagógus szakemberek végzik. Segítséget a sérülésüknek, fogyatékosságuknak megfelelő területen dolgozó szakemberek nyújtanak.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésének jellemzői az óvodáskor végére:

- Szívesen járnak óvodába, a speciális foglalkozásokon örömmel vesznek részt.
- A közösségen belül megtalálják helyüket, nem kerülnek peremhelyzetbe.
- A bemeneti fejlettséghez képest kimutatható személyiségük fejlődése.
- A sajátos nevelési igényű gyermek az új feladatokra felkészült, az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges személyiségvonásokkal rendelkezik.

Az esélyegyenlítő tevékenység célja a segítségnyújtás abban, hogy a felnövekvő generáció tagjai életük minden szakaszában:

- boldogok és kiegyensúlyozottak legyenek,
- rendelkezzenek biztonságot jelentő morális normákkal, értékekkel,
- erősek maradjanak a megpróbáltatások idején is, meg tudják oldani problémáikat,
- legyen elegendő önbizalmuk, szeretni és becsülni tudják önmagukat,
- merjenek hinni képességeik hatalmában, legyen bátorságuk tehetségük felfedezéséhez, akaratauk és kitartásuk a megvalósításhoz,
- rendelkezzenek megfelelő készségekkel és kellő határozottsággal a veszélyt jelentő helyzetek visszautasításához.

VII. Az óvoda kapcsolatrendszere

VII.1. Az óvoda és a család kapcsolata

A kapcsolattartás célja:

Az óvodai nevelőmunka a nevelés színtereinek szoros együttműködésével lehet csak eredményes. Az óvodai nevelés a gyermek családi kultúrájának figyelembevételére, a gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire épít. Tiszteletben tartjuk, hogy a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. A gyermekek fejlesztését a szülők együttműködésével valósítjuk meg, melynek alapja a kölcsönös bizalom és tisztelet. Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet.

A szülőket nevelőpartnernek tekintjük. Megismertetjük velük szemléletünket, programunk célját, feladatait, ugyanakkor igyekszünk megismerni a család nevelési eljárásait, szokásait. Nevelőmunkánk csak a kölcsönös családi megerősítéssel lehet eredményes, fontos az összhang megteremtése. A szülőknek érezniük kell, hogy szeretjük gyermekeiket, tiszteletben tartjuk nevelési elveiket. Emberi magatartásunkban, szakmai felkészültségünkben is pozitív modellt nyújtunk.

A gyermekek fejlődéséről folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket, hitelességre, tapintatosságra törekszünk, fontosnak tartjuk a segítségnyújtást.

A kapcsolattartás formái:

- Beiratkozás, az első találkozás.
- Összevont szülői értekezlet megtartása, részletes tájékoztatás nyújtása helyi pedagógiai programunkról, óvodánk működéséről.
- Csoportos szülői értekezlet a nevelési év folyamán két alkalommal – a csoportot érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleg problémák megbeszélése, a szülői vélemények, javaslatok meghallgatása.
- Nyílt napok szervezésével lehetőséget biztosítunk a napi óvodai életbe való betekintésre.
- A szülők segítségnyújtását igényeljük és elfogadjuk, számítunk közreműködésükre, az óvodáért végzett munkájukra.
- Óvodai ünnepeinkre, rendezvényeinkre alkalmanként meghívjuk a szülőket, a gyermekek ajándékkal kedveskednek nekik.
- Egyéni beszélgetések közösen megbeszélte időpontban.
- Elektronikus kapcsolattartás a törvényi és etikai szabályok figyelembevételével.
- Aktuális információcsere.

VII.2. Az óvoda és az iskolák kapcsolata

A kapcsolattartás tartalma:

Az iskolával kialakított jó partneri kapcsolattartás, az eredményes óvoda-iskola átmenet további folytatására törekszünk.

Kiemelt feladatunknak tekintjük a sport terén, a zenében, ábrázoló tevékenységben, valamint a matematikai-logikai gondolkodásban tehetséges gyermekek megfelelő iskolatípusba irányítását. Fontosnak tartjuk, hogy az óvoda - iskola átmenet minél zavartalanabb, zökkenőmentesebb legyen. Ennek érdekében kölcsönös megbecsülésen, tiszteleten, érdeklődésen alapuló kapcsolatra törekszünk a környező iskolák nevelőtestületeivel. A hasonló pedagógiai szemlélet, személyes kapcsolatok, ismeretségek megkönnyítik, eredményessé teszik mindennapi munkánkat.

Egymás munkájának alaposabb megismerése, a jó kapcsolat ápolása, szakmai információcsere céljából részt veszünk egymás rendezvényein.

A **közművelődési intézmények** a művészeti nevelés, kultúraközvetítés óvodán kívüli színterei. A rendezvényeket (pl. bábelőadás, kiállítás, gyermekműsorok, közös programok, könyvtárlátogatás stb.) a gyermekek érdeklődését és életkori sajátosságait figyelembe véve látogathatják csoportosan a pedagógusok vezetésével. Az óvodapedagógusok igényessége és felelőssége határozza meg a felkínált programokból, lehetőségekből történő válogatás eredményét.

VIII. Az óvodai élet megszervezése

Napirend

Napirendünket úgy állítottuk össze, hogy igazodjon a gyermekek életkori és egyéni szükségleteihez, és hozzájáruljon egészséges fejlődésükhöz. Napirendünk rugalmassága lehetővé teszi, hogy az előre nem tervezett, de a gyermek személyiségfejlődését szolgáló események beilleszthetőek legyenek, figyelembe véve a párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységeket. Főbb kereteit azonban igyekszünk mindig megtartani a gyermekek biztonságérzete, tájékozódása és a szokások alakulása érdekében.

A napirend tevékenységeiben valósul meg a tanulás, melynek szervezeti keretei:

Kötött, kötetlen, vagy esetenként mindkét tevékenységi formát is jelentheti.

NAPIREND

(Általános formátum)

7.00 – 11.30	Gyülekezés, játék, szabadon választott tevékenység, tízórai, kezdeményezett fejlesztő tevékenységek: 5-35 perces csoportos foglalkozások, differenciált tevékenységek, szabad játék gondozás, séta, megfigyelés. élményszerzés
11.30– 12.30	Előkészület az ebédhez, ebéd, gondozás, fogmosás.
12.30- 17.00	Előkészület a pihenésre, gondozás, mese, pihenés, uzsonna, szabadjáték, kezdeményezett fejlesztő tevékenységi formák.

A szervezett tanulás munkaformái: frontális, részben frontális, mikrocsoporthoz és egyéni munka. A Heti rend a tevékenységek tervezésével, szervezésével biztosítja a fejlesztés megfelelő kereteit, feltételeit.

Az óvoda szakmai dokumentumai

- Az óvoda Pedagógiai Programja
- Csoportnapló
- Felvételi és mulasztási napló
- A gyermeki fejlődést nyomon követő dokumentum

A csoport szokás- és szabályrendszere a játékokra, a munkajellegű tevékenységre és az egészséges életmód alakítására vonatkoztatva.

A tervezési ciklus időtartamát az óvodapedagógusok a csoport egyéni és életkori sajátosságait, valamint a kialakult szokásokat figyelembe véve határozzák meg.

Fejlesztési területek

- A külső világ tevékeny megismerése
- Verselés, mesélés
- Ének-zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Mozgás

Ezekon belül az adott ciklusban megvalósítandó képességfejlesztéshez rendelt műveltséganyagot fektetjük le, a tervezési ciklus idejét pedig valamennyi csoportban a csoport igényeihez és hagyományaihoz igazodva az óvodapedagógusok határozzák meg.

VIII.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészség: az ember testi, lelki állapotának és szociális helyzetének egyensúlya. Elengedhetetlen annak felismertetése, hogy az egészségi állapot minősége döntő mértékben meghatározza életkilátásainkat, jövőnket, egyéni és családi szinten egyaránt. Az egészséges életmódra nevelés folyamatában célunk a gyermekek életkorát és egyéni szokásait, szükségleteinek kielégítését figyelembe véve a megfelelő óvodai életritmus kialakításával az egészséges testi - lelki - szellemi fejlődés biztosítása, az egészséges életvitel iránti igény kialakítása, a gyermek egészségének védelme, edzése és óvása. Az óvoda, mint az intézményes szocializáció alapvető és kiemelkedő fontosságú színtere, meghatározó szerepet játszik a felnövekvő generációk életmódjának, és ezen belül egészségmagatartásának formálásában. Erre kiváló lehetőséget teremt az a körülmény, hogy a gyermekek, fejlődésük egy különösen érzékeny szakaszában idejük jelentékeny részét az óvodában töltik. Pedagógiai Programunk működőképességét csak akkor tudjuk biztosítani, ha az megfelelőképpen tud illeszkedni óvodásaink életkori sajátosságaihoz és intézményünk életéhez. Mindezt napi szinten, Pedagógiai Programunkkal összhangban teremtjük meg. A játék során szerzett tapasztalatokkal történik meg a pozitív attitűdök megalapozása. Fontos, hogy még az ártalmak megjelenése előtt kövessünk el mindent, ami megtehető és elvárható az óvodáktól – ez tehát az óvodai prevenció lényege, amely során életvezetési ismereteket nyújtunk a gyermekeknek az életkori sajátosságaikkal összhangban lévő módszerek alkalmazásával.

Az egészséges óvodai élet megszervezése, megvalósítása a nevelési folyamatban

Az óvodai napirendünkben, megfelelő tevékenységek és rugalmas időkeretek biztosításával az optimális életritmus kialakítására törekszünk. A rendszeresen visszatérő, ugyanabban az időben végzett tevékenységek érzelmi biztonságot nyújtanak, segítik a gyermeket eligazodni az időben, ritmust adnak napjának. A napirend rugalmasságával lehetővé válik, hogy minden gyermek egyéni igény és tempó szerint végezze a tevékenységeket. Napirendünket úgy állítottuk össze, hogy igazodjon a gyermekek életkori és egyéni szükségleteihez, hozzájáruljon egészséges fejlődésükhöz. Napirendünk rugalmassága lehetővé teszi, hogy az előre nem tervezett, de a gyermek személyiségfejlődését szolgáló események beilleszthetőek legyenek, figyelembe véve a párhuzamosan végezhető, differenciáló tevékenységeket. Főbb kereteit azonban igyekszünk mindig megtartani a gyermekek biztonságérzete, tájékozódása és a szokások alakulása érdekében.

Az óvodapedagógus feladata

- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése az óvoda épületén belül és külső területein is.

-
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
  - A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
  - A harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése.
  - A gyermek egészségének védelme, edzése, alkalmazkodóképességének alakítása.
  - Az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
  - Szükség esetén az óvodánkban dolgozó megfelelő szakemberek bevonásával gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Helyes életritmus:

- Óvodapedagógusaink a gyermek óvodában eltöltött idejét tudatosan, élettani – és pszichikai szükségleteik figyelembevételével tervezzék.
- Törekedjék a helyes életritmust a szülőkkel együtt kialakítani.
- Az óvodapedagógus az étkezéseket a napirendnek megfelelően szervezze meg és bonyolítsa le.

Táplálkozás:

- Vegye figyelembe az egyes gyermekek étkezési szokásait, kedvelt ételeit, érzékenységet, nagy tapintattal segítse, szoktassa őket a kívánt táplálkozási elvárásokhoz.
- Alakítsa ki a gyermekekben az esztétikus étkezés igényét.
- Gondoskodjon arról, hogy a gyermekek folyadékigényének kielégítésére, illetve pótlására egész nap álljon rendelkezésükre folyadék.
- Tanítsa meg a gyermekeket az evőeszközök helyes tartására, használatára.

Testápolás:

- Ösztönözze a gyermekeket egészségük védelmére, testük, ruházatuk gondozására, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásra, segítse elő, hogy mindez a gyermekek igényévé váljék.
- Biztosítsa a gyermekek számára a főétkezés után a fogmosás lehetőségét. Tanítsa meg a gyermekeket a helyes fogmosási technikára, már hároméves kortól kezdődően.
- Fordítson nagy figyelmet arra, hogy minden gyermek helyesen használja a papírzsebkendőt, szükség szerint segítse használatát.
- Vegye figyelembe, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében az egészséges életmódhoz kapcsolódó szokások általában nem kapnak megtámogatást a család részéről, így még inkább figyelnie kell erre a területre.

Öltözködés:

- Tartsa szem előtt, hogy a gyermekek óvodai öltözéke kényelmes, cipőjük biztonságos, egészséges legyen.
- Biztosítsa, hogy az időjárás változásainak megfelelően öltözzenek, fejlessze önállóságukat.
- Szükség szerint a szülőknél is tudatosítsa az időjárásnak megfelelő, réteges öltözködés fontosságát.

Edzés:

- Tegye lehetővé, hogy a gyermekek sokat tartózkodjanak a szabadban.

- Biztosítsa, hogy minél több mozgásos tevékenységet végezhesse a teremben és az udvaron is, a környezetet, a tevékenységeket szervezze úgy, hogy a sérüléseket, baleseteket minél jobban kiküszöbölje.
- Teremtse meg a lehetőségét annak, hogy rossz idő esetén nyitott ablak mellett mozgásos játékot végezhesse a gyermekek.
- Segítse elő a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődését.
- Segítse a gyermek testi képességeinek fejlődését.

Pihenés, alvás:

- Tartsa tiszteltben a gyermekek alvási szokásait (apróbb tárgyak, kendő stb.).
- Biztosítsa, hogy ahol a gyermekek pihennek ott csend és nyugalom, friss levegő legyen.
- Segítse a nyugodt pihenést az elalvás előtti mesemondással.

Az egészséges életmód alakításához kapcsolódó gyermeki tevékenységek

A gyermek az óvodában töltött ideje alatt a táplálkozáshoz, a testápoláshoz, öltözködéshez, mozgáshoz, edzéshez, pihenéshez és alváshoz kapcsolódó gyermeki tevékenységeket végzi, az ezen alapuló szokásokat megismeri, gyakorolja, így alakul életmódja, életritmusa.

- Gondozottságuk érdekében mosakodnak, fogat mosnak, fésülködnek, megigazítják a ruhájukat.
- A WC-t több, majd kevesebb segítséggel használják.
- Időjárásnak megfelelően helyes sorrendben öltözködnek.
- Naponta levegőznek, ahol egyéni igényüknek megfelelően mozognak és játszanak. Mozgásformákat gyakorolnak, új mozgásformákat találnak ki.
- Szűkebb és tágabb környezetükben sétálnak, illetve kirándulnak.
- Egyéni szükségletüknek megfelelően étkeznek, pihennek.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Testápolás:

- Iskolába lépés előtt a gyermek önmaga is képes mindennapi szükségleteit életkorának megfelelően önállóan kielégíteni. Testi szükségleteit képes szándékosan is irányítani, ha kell, késleltetni.
- A gyermek tud önállóan mosakodni, törölközni, figyelmeztetés nélkül kezét mos, amikor csak szükséges. Megfelelően használja a körömkefét. Ruhája ujját fel- és letűri, begombolja, kikapcsolja.
- Önállóan használja a WC-t. Képes vigyázni a WC, a mosdó rendjére, a tisztálkodási eszközöket a helyére teszi.
- Önállóan fogat mos, a fogápoló szereket tisztán, rendben tartja.
- Használja zsebkendőjét, helyesen fújja az orrát. Tüsszentéskor, köhögéskor a zsebkendőt szája elé tartja.
- Mozgása összerendezett, harmonikus finommozgásokra is képes.
- Edzett és egészséges.

Önkiszolgálás:

- A gyermek az önkiszolgálást teljes önállósággal, biztonsággal, természetes teendőként látja el. Szükség esetén segítséget nyújt társainak és a felnőtteknek.

Étkezés:

- Étkezés közben kulturáltan viselkedik. Igényli az asztal esztétikus rendjét.
- Helyesen, önállóan használja az evőeszközöket (kanalat, villát, kést).

Öltözködés:

- Önállóan, megfelelő sorrendben öltözik, vetkőzik.
- Holmiját, ágyneműjét összehajtogatva a helyére teszi.
- Ruhaneműjével gondosan bánik. Cipőfűzőjét megkötöti.
- Az épületbe belépve használja a lábtörlőt.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel

Anyanyelvi neveléssel, mert az egészséges életmód alakítása során a gyermek beszéddel, kezdetben esetleg metakommunikációs jelekkel adja az óvodapedagógus, dajka tudtára szükségleteit, ezek kielégítése közben folyamatosan verbális kapcsolatban vannak. Az egészséges életmód alakításakor a modellkövetés mellett feltétlenül szükséges a verbális magyarázat az oksági összefüggések megláttatására.

Mozgással, mert a gyermek mozgásigényének kielégítése, testének edzése, testi képességeinek alakítása ezen a területen is megvalósul.

Érzelmi neveléssel és a szocializációval, mert az óvodapedagógussal, dajkával szoros együttműködés szükséges a testi szükségletek kielégítésekor, a szokásrendszer kialakítása közben megtanulják az egymáshoz való alkalmazkodást, a segítségnyújtást.

A **munka jellegű tevékenységekkel**, mert a gondozás és egészséges életmóddal kapcsolatos feladatok végzése közben olyan tevékenységeket végeznek, amelyek a munka jellegű tevékenységek fogalmkörébe tartoznak.

VIII.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

A közösség életének céltudatos tervezése, szervezése és lebonyolítása, melynek tevékenység- és kapcsolatrendszerében a gyermek mások cselekvésének eredményét megfigyelve tanul, utánzás, minta- és modellkövetés útján alakulnak érzelmei, magatartásformái, beállítódása. Hatására értékrendszere egyre szilárdabb lesz, a tevékenységeket egyre objektívabban értékeli, fokozatosan kialakul a csoporthoz tartozás érzése, a csoportért érzett felelősség, a különbözőségek elfogadása, tisztelete. Megalapozódik szokás-és normarendszere. Fejlődik szociális érzékenysége, alakul éntudata, önkifejező és önérvényesítő törekvéseit megfelelő módon alkalmazza. A személyiségfejlesztést a 3-7 éves korú gyermek életkori sajátosságaiból adódóan a tevékenységfejlesztés központba állításaként fogjuk fel. Személyiségük rendszere (szomatikus, mentális, illetve szociális szféra) tevékenység közben alakítható. Ebben az életkorban a három szféra fejlesztése nem különíthető el egymástól, mert a gyermek egész személyiségével vesz részt a feladatokban, érzelmektől áthatva cselekszik, mozog, tanul és akaratilag megnyilvánulásai is meghatározzák a tanulási folyamat eredményességét.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés megalapozása

Az óvodai élet megalapozása, befogadás

Az első találkozás szinte minden gyermek esetében alapvetően meghatározza az óvodához fűződő további kapcsolatát. A gyermekek különböző érzelmekkel fogadják az óvodát. Ebben az időszakban mindenfajta érzelmi megnyilvánulás lehetséges.

A gyermekek óvodánkkal első ízben az „ovicsalogató” napon találkozhatnak, amikor megismerkedhetnek leendő óvodapedagógusaikkal, az óvoda csoportszobáival, tárgyi felszereltségével. Intézményünkben másodszor a beiratkozásnál találkozik a gyermek az óvodával, az óvodapedagógusokkal. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek már nyáron is bejöhessenek hosszabb - rövidebb időre az óvodába. Az óvodába lépés első napjaiban módot adunk a szülőknek, hogy részt vegyenek a befogadásban. Ennek ideje, a szülő lehetőségeitől, igényeitől, a gyermek érzelmi reakcióitól függ. Általában egy – két hét szükséges ahhoz, hogy a gyermekek elfogadják az óvodai környezetet, de előfordulhat, hogy több hét szükséges ehhez, ettől sem zárkózunk el. A csoport beindítása előtt, általában augusztus végén tartjuk az első szülői értekezletet. Ekkor megbeszéljük, hány gyermek kezdi meg egyszerre az óvodai életet, hány gyermeket tudunk egyszerre fogadni. A folyamatos befogadás több szempontból is indokolt. Az első óvodai héten a két óvodapedagógus a gyermekek létszámának, illetve a csoport igényének megfelelően szervezi munkabeosztását. Előfordulhat, hogy ekkor mindkét óvodapedagógus az egész napot a csoportban tölti. Így több idő jut az egyéni bánásmódra, a gyermekek feszültségeinek oldására, komfortérzetének biztosítására. Több időt tudunk tölteni a szülőkkel való beszélgetéssel is, mert ekkor fokozottabban igénylik az állandó információt, a részletekbe menő tájékoztatást. Megkönnyíti a gyermek számára az elválást, ha az otthonra emlékeztető kedves tárgyat behozzák az óvodába. Már a befogadás alatt kezdjük alakítani a szokásrendszert, hogy a megszokott ritmus is segítse a gyermeket a biztonságérzet alakulásában.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés megszervezése, megvalósítása a nevelési folyamatban

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezért szükséges, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék:

- a gyermek - gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak, mint az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség és akaratának, ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának, szokás- és normarendszerének megalapozása.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és az Óvodai nevelés országos alapprogramjával összhangban ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz

való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Az óvodapedagógus feladata

- Tartsa szem előtt, hogy az új környezet a gyermeknek lelki megterhelést jelent, ezért minden egyes gyermekhez nagy szeretettel, gondoskodással forduljon.
- Fogadja el, hogy óvodába lépéskor a gyermekek különböző fejlettségi fokon vannak. Támogassa, bátorítsa őket, ismerje el elért eredményeiket.
- Legyen tisztában azzal, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek egészségi állapotának megőrzése érdekében milyen terápiás eljárások szükségesek, illetve milyen speciális szakemberek segítségét veheti igénybe a prevenció és a korrekció érdekében.
- Törekedjen arra, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekekhez sok tapintattal, állapotukat elfogadva, empátiával közeledjen, hogy a gyermek érezze, őt a sérülésével együtt fogadja el.
- Az óvodai élet egészének szervezésében tartsa szem előtt, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek fokozottan sérülékenyek.
- Hasson oda, hogy a már kialakult szokásokat ne csak az óvodában, hanem otthon is alkalmazzák, mert a képességek, készségek fejlesztésének ez az optimális módja.
- Törekedjen arra, hogy a gyermekek rendszeresen látogassák az óvodát, vegyenek részt a közös tevékenységekben.
- Egyértelműen és következetesen képviselje a csoport életét szabályozó szokásrendszert.
- Alakítsa ki a kapcsolattartás alapvető normáit, szabályait.
- Adjon lehetőséget, illetve bátorítsa a szociális érzelmek megjelenítését, ezek átélésével a csoport komfortérzetét alakítsa, az összetartozás érzését erősítse.
- Tegye értékké a tiszteletteljes magatartást, pozitív megerősítéssel, mintaadással segítsen a helyes viselkedési szokások kialakításában.
- Építse be a gyermek szokásrendszerébe a mások iránti figyelmességet, különös tekintettel az ép és a sajátos nevelési igényű gyermekek személyes kapcsolatában. Szoktassa őket arra, hogy figyeljenek egymás hangulatára, érzelmeire, keltse fel a másoknak szerzett öröm igényét, az ügyesebbek segítsenek az arra rászorulóknak.
- Hasson oda, hogy a gyermek vágyait, elképzeléseit, önérvényesítő törekvéseit a csoportnormákhoz igazítva valósítsa meg, szükség esetén képes legyen azokat módosítani, vagy teljesen lemondani róluk.
- Segítse a gyermeket a konfliktusok kezelésében, adjon mintát, illetve teret az önálló konfliktusmegoldás gyakorlására.
- Segítse az egyes gyermeket képességei reális felismerésében, fejlessze önértékelését, kudarctűrő képességét.
- Igyekezzen elfogadtatni a gyermekekkel társaiknak a többiekétől eltérő külsejét, beszédét, kultúráját, különleges állapotát, adjon személyes példát a különbözőségek elfogadására.

- Tegye lehetővé, hogy a gyermekek a rájuk jellemző egyéni, sajátos vonásokat, eltéréseket maguk is elfogadják,
- Törekedjen arra, hogy minden gyermek találjon csoportjában olyan személyt (felnőttet vagy gyermeket), akihez szorosán kötődhet.
- Hasson oda, hogy modell értékű legyen az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.
- Kísérje különös figyelemmel az ép és a sajátos nevelési igényű gyermekek kapcsolatteremtését.
- Segítse elő, hogy a gyermek képességeinek megfelelően részt vállaljon a közösség életében.
- Nyújtson lehetőséget az óvodán kívüli kapcsolatokat, közösségek megismerésére is.
- Segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, én-tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező, önértékesítő törekvéseinek.
- Az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- A gyermek nyitottságára építve segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt.
- Ismertesse meg a gyermekkel a szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja lehet.
- Juttassa el a gyermeket a társakkal való pusztán együttléttől az együvé tartozás érzéséig, az együttműködésig.
- Törekedjen arra, hogy a gyermekekkel differenciáltan, egyéni sajátosságukat szem előtt tartva, de mindig igazságosan, tapintatosan bánjon, de tartsa szem előtt a fejlesztés feladatait.
- Biztosítsa a lehetőséget a konfliktushelyzetekben a gyermekek önálló megoldási módjára, mert a viselkedés normáinak belsővé válása az alku, az érzelmi azonosulás, az értelmes belátás útján megy végbe legeredményesebben.
- Az óvodai élet egésze során biztosítsa az ép és a sérült gyermekek társra és egymásra találását, elfogadását, hogy az épekkel együtt tudjanak játszani, foglalkozásaikba bekapcsolódni.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés alakításához kapcsolódó gyermeki tevékenységek

- Folyamatosan ismerkedik a szokásrendszerrel, és mindinkább sajátjává teszi azt.
- A gyermek az egész óvodai nap folyamán gyakorolja a tapintatos, helyes viselkedésmódokat (érkezés, étkezés stb.).
- Udvariisan, a csoportban megszokott kifejezéseket alkalmazva fordul társaihoz és a felnőttekhez.
- A gondozási és munkatevékenységekben segítséget nyújt a kisebbeknek, illetve rászorulóknak, a sajátos nevelési igényű gyermekeknek.
- A munka különféle területein a gyermek figyel, és vigyáz a felnőttek és társaik által létrehozott produktumokra.

- A derűs, barátságos óvodai légkör hatására bátran megéli és kifejezi szociális érzelmeit, ezzel is segítve szociális kapcsolatait.
- Játékában úgy viselkedik, hogy társa tevékenységét nem zavarja.
- Játszótársaként vigasztalja a szomorúan érkezett gyermekeket.
- Tiszteletben tartja a csoportban kialakult játékhagyományokat, ezzel is erősítve a csoport összetartozásának érzését.
- Játékban segít a sajátos nevelési igényű társainak, megmutatja a játékeszközökben rejlő lehetőségeket, bevonja őket szerepjátékába.
- Közös élményekre épülő közös tevékenységeket gyakorolja.
- Megalapozódik szokás-és normarendszere.
- Játékában társas kapcsolatai révén megéri, elfogadja társai elképzeléseit, alkotó módon együttműködik.
- A tevékenységek során a gyermek figyel az óvodapedagógusra, megéri és követi az irányítását.
- Igényeit, szükségleteit világosan megfogalmazza, használja az erre irányuló kifejezéseket.
- A közös játék során oldott légkörben kerülnek kapcsolatba egymással, élénk kommunikatív kapcsolat alakul gyermek-felnőtt, gyermek-gyermek között.
- Az együttjátás során újabb szavakkal, kifejezésekkel gazdagodik szókincse, fokozódik beszédkedve, észrevétlenül javul beszédértése.
- A szerepjáték során alkalmazza, felismeri és gyakorolja a különböző szerepeknek megfelelő beszédmódokat, nyelvi eszközöket.
- A csoport mindennapi tevékenységeiben a gyermek használja a párbeszéd különböző, az együttműködést elősegítő fordulatait, kifejezéseit, az egymáshoz fordulás udvarias formáit.
- A munkafolyamat sikerének érdekében a gyermek folyamatos szóbeli kapcsolatot tart fenn társaival és az óvodapedagógussal. Kérdéseit, válaszait pontosan, a szituációhoz alkalmazkodva fogalmazza.
- Egyéni élményeiről beszámol társainak, az óvodapedagógusnak.
- A szervezett tanulási folyamatban a gyermek megismeri a személyek, tárgyak, jelenségek nevét, milyenségét, a cselekvések, történések idejét, ezek egymáshoz való viszonyulásának kifejezéseit, olyan szófajtákat, melyek nélkülözhetetlenek fokozatosan önálló beszédükhöz.
- A sajátos nevelési igényű, de kommunikációra képes gyermek mintaadással kísért verbális utasításra reagál, de önmaga is próbálkozik rövidebb mondatokkal kíséni tevékenységét.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Követi az óvodapedagógus utasításait.
- Igényli a társas kapcsolatokat, és életkorának megfelelően tudja azokat kialakítani, kezelni. Képes az együttműködésre felnőtellel, gyermekkel.
- Használja az elsajátított magatartási szabályokat.
- Betartja a közösség által elfogadott szokásokat, alkalmazkodik a közösség elvárásaihoz, és ezt társai viselkedésében is figyelemmel kíséri.

- Önfegyelme eljut arra a szintre, hogy egyéni céljait a csoportnormákhoz alkalmazkodva valósítja meg.
- Alakul önértékelése, kudarcűrő képessége.
- Önmaga és társai tetteinek értékelésében egyre objektívebb.
- Egyéni teljesítményét a közösség szempontjából is mérlegeli.
- Együttérző, segítőkész, önzetlen, egyre több figyelmet fordít társaira.
- A tevékenységek során önálló, kitartó, képes az önfegyelemre, feladattudata kialakult, szabálytudata van.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel

Kapcsolatban áll a **munka jellegű tevékenységekkel**, mert jelentős szerepe van a gyermekek közötti társas kapcsolatok alakulásában. Egyrészt a gyermek tevékenységének eredményességét a társak is figyelemmel kísérik, értékelik, s ez motiváló, irányt mutató az egyén részére.

Másrészt az együtt, egymásért végzett munka fontos szociális tulajdonságok, értékek, kialakulását eredményezi.

Az **egészséges életmód alakításával**, az óvodapedagógussal, dajkával szoros együttműködés alakul ki, az óvodapedagógus, dajka megkönnyíti a beilleszkedést, alkalmazkodást a gondozás során. A szokásrendszer alakítása közben megtanulják az egymáshoz való alkalmazkodást, gyakorolják a segítségnyújtást.

A **játékkal**, mert az egyénnek a gyermekekkel való társas kapcsolatai a játék során fejlődnek, olyan szintű együttműködés jöhet létre a játék kapcsán, melyre más területen még nem képes a gyermek.

Az **anyanyelvi neveléssel**, mert a szocializáció folyamatának alapvető eszköze a beszéd. Ennek segítségével teremtenek kapcsolatot a gyermekek. A közösség alakulása, változása kommunikációs helyzetben mutatkozik meg, s a kommunikációs, metakommunikációs jelek jelentik a közösségre tartozást.

VIII.3. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

Óvodai nevelésünk egyik legfontosabb feladata az anyanyelv ápolása, fejlesztése, így valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. A beszéd az önkifejezés része, egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatok kialakításában. Az anyanyelvi nevelés átfogja az óvodai nevelőmunka valamennyi területét. Lehetőséget nyújt a gyermekek számára a sokoldalú és aktív ismeretszerzésre, miközben bővül a szókincsük és erősödik a társas kapcsolatrendszerük.

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megszervezése, megvalósítása a nevelési folyamatban

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan - népmesék, néphagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi - a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van. Az anyanyelvi nevelés kiemelten a verssel-mesével, a költészet és az irodalom nyelvével közvetlenül hat a gyermekek érzelmeire, erkölcsi tudatukra, értelmükre. A népköltészeti alkotások (mondókák, rigmusok stb.) a gyermekek beszédtempóját, ritmusát közvetlenül is fejlesztik. A mesék olyan szavakat is megismertetnek a gyermekekkel, amik passzív szókincsüket fejlesztik, gyakori használatukkal aktívvá is válhatnak. A dramatizálás, bábozás során ők is megpróbálják a mese, vers nyelvi kifejezéseit, fordulatait használni. Így fejlődik kifejezőkészségük, mondatalkotásuk. Társakkal való beszélgetés során megtanulnak egymásra odafigyelni, reagálni, rögtönözni.

A magyar gyermekköltészet, a néphagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait.

Az anyanyelvi nevelés átfogja az egész óvodás kor éveit, kulcsszerepe van a személyiség fejlesztésében, mivel az anyanyelv a gondolatformálás, valamint a gondolat-, érzelem- és akaratkifejezés eszköze. Segíti a gyermek önbizalmának fejlődését, szociális kapcsolatának kialakítását és feltétele az iskolai tanulás megkezdésének.

Az óvodapedagógus feladata

- Olyan szeretetteljes és derűs légkört alakítson ki, amelyben a gyermekek bátran, gátlások nélkül nyilatkoznak meg.
- Szép kiejtéssel, nyelvtanilag helyesen beszéljen, beszéde követésre méltó, példaértékű legyen.
- Tájékozódjon az óvodába kerülő gyermekek beszédfejltségéről.
- A beszédfejlesztés érdekében ismerje meg a család anyanyelvi kultúráját. A szociokulturális háttér figyelembevételére épülő differenciált készség- és képességfejlesztést valósítson meg.
- Ismertesse meg a gyermekeket a kommunikáció nem verbális eszközeivel is.
- Valamennyi nevelési területhez kapcsolódva folyamatosan bővítse a gyermekek szókincsét.
- Biztosítson lehetőséget élményszerzésre, tapasztalatszerzésre, az ismeretek rendszerezésére.
- Fejlessze a gyermekek beszédhallását, emlékezetét az erre szolgáló játékokkal.
- Az óvodapedagógus tartsa szem előtt, hogy az anyanyelvi nevelés az óvodai élet egészében kiemelt feladat.
- Éreztesse meg a nyelv kifejező erejét és szépségét.
- Kérdéseivel ösztönözze beszédre a gyermekeket.
- Az óvodapedagógus tapintattal kezelje a beszédhibával küzdő-gyermekek felzárkóztatását.
- Törekedjen a szemléletességre, a képszerű kifejezések alkalmazására.
- Az óvodapedagógus tartsa szem előtt, hogy a mese az egyik megnyilvánulási vagy közlési mód, amely valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegíti.
- Az óvodapedagógus vegye figyelembe, hogy a gyermekek csak biztonságot nyújtó, derűs légkörben „nyílnak meg”.
- Differenciált, egyéni bánásmód alkalmazásával segítse a nyelviileg fejletlen, illetve a kiemelkedően fejlett gyermekeket egyaránt.
- Az eredmény megvalósítása érdekében erősítse az óvodapedagógus és a gyermek között lévő érzelmi kapcsolatot, engedje beszélni a gyermekeket érdeklődésüknek, fantáziájuknak megfelelően. Így olyan nyelvi közeget alakítson ki, melyben „érdemes” beszélni, és a gyermek a beszédhelyzetekben egyenrangú félként szerepel.
- Juttassa érvényre az anyanyelvi nevelésnek az egész nevelési folyamatot átfogó jellegét: gondoskodjon arról, hogy a nyelvi fejlesztés a nap minden időszakában hasson.

- Gondoskodjon arról, hogy az integráció adta lehetőségek az anyanyelvi nevelés területén is érvényesüljenek.
- Tartsa szem előtt, hogy az ép gyermekek nyelvi mintaadása motiválja a sajátos nevelési igényű gyermekeket a kapcsolat tartalmasabbá tételében.
- Tartsa szem előtt, hogy a hátrányos helyzet megszüntetésének egyik legfontosabb feltétele az anyanyelvi fejlettség, a nyelvi készségek alakítása.

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és neveléshez kapcsolódó gyermeki tevékenységek

- Igényeiket, szükségleteiket megfogalmazzák.
- A gondozási feladatok közben figyelik és megértik az óvodapedagógus utasításait, közléseit.
- Játék közben közlik egymással gondolataikat, használják a párbeszéd fordulatait, kifejezésre juttatják ötleteiket.
- Az irányított ismeretszerzés folyamatában a gyermekek használják a megismert tárgyak, jelenségek, történések nevét, kifejezéseit.
- Családi és egyéni élményeikről beszámolnak az óvodapedagógusnak, illetve társaiknak.
- Anyanyelvi játékokat játszanak az óvodapedagógus irányításával.
- Történeket találnak ki és mondanak el, miközben alkalmazzák az ismert nyelvi formákat.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek aktívan használják a tapasztalások során bővült szókincsüket. Türelmesen meghallgatják az óvodapedagógust és társaikat, részt vesznek a társalgásban. Kifejezően, a témához kapcsolódóan kezdeményeznek beszélgetést.
- Helyes mondatszerkezeteket alkotnak, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel, hangerővel és tempóval beszélnek.
- Képesek önállóan mesélni, drámajátékokat játszani.
- Tisztán ejtenek minden beszédhangot.
- Elbeszélésük folyamatos, páros és csoportos beszédhelyzetekben megfelelő beszédfordulatokkal és viselkedési formákkal teremtik meg és tartják fenn a kapcsolatot.
- Helyesen használják a névmásokat, a névutókat, a jövő idejű igeidőt és az igemódokat.
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű beszéd.
- Beszédüket személyiségüknek és az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelő természetes gesztusokkal, arcjátékkal kísérik.
- A gyermekek egyéni fejlettségüknek megfelelően szívesen beszélnek saját cselekvésükről, a velük történt eseményekről. Ismerik a környezetükhöz tartozó tárgyak és megszokott tevékenységek nevét. Leggyakrabban kérdés, kérdés, felkiáltás formájában nyilatkoznak meg. Tárgyi és személyi környezetükkel kapcsolatos gondolataikat egyszerű mondatokkal fejezik ki.
- Gondolataikat érthetően, összefüggően tudják kifejezni, közölni, leírni, mesélni, felsorolni. Bátran, gátlás nélkül beszélnek. Beszédük az elvont gondolkodás elemeit is tartalmazza. Használják a személyes névmásokat és személyragokat. Mondatalkotásuk tökéletesedik. Megjelenik az érzelmek szóbeli megfogalmazása. Társaik beszédére

---

odafigyelnek és igénylik, hogy őket is figyelmesen meghallgassák. Alkalmazzák a párbeszéd jellegzetes fordulatait: a figyelemfelhívást, a köszönést, az udvariassági kifejezéseket.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel

Az óvodai anyanyelvi nevelés olyan komplex feladat, ami az egész nevelési folyamatunkban jelen van, kifejti hatását. Valamennyi nevelési területet áthat, velük szoros kapcsolatban van.

A külső világ tevékeny megismerésével, mert a környezet megismerése csak aktív tevékenység közben lehet sikeres, a gondolkodás és a beszéd kapcsolata útján, kölcsönhatásukra építve. A gyermek fogalmakkal ismerkedik, gondolkodási műveleteket végez, megfogalmaz oksági összefüggéseket. A környezet **matematikai** vonatkozásai újszerű nyelvi közeget jelentenek. A feladatok megjelölése során, problémamegoldás közben, matematikai manuális tevékenység végzésekor olyan nyelvi kifejezéseket is megismernek, illetve használnak, melyek a hétköznapi beszédben ritkábban fordulnak elő.

Szoros kapcsolatban van a **játékkal** azért, mert a játékszituációban való aktív részvétel folyamatos kommunikálást igényel. A játékban szinte észrevétlenül tanulnak meg új fogalmakat, mondatszerkesztési szabályokat. A játék alkalmas arra, hogy a gátlásosabb gyermekek is oldottan megnyilvánuljanak.

Az **egészséges életmód alakításával**, mert a különböző tevékenységek végzésekor a gyermek szoros nyelvi kontaktusban van az óvodapedagógussal, igényeit, szükségleteit szóban közli, az óvodapedagógus pedig folyamatos beszéddel kíséri tevékenységét. Lehetőség van a tárgyak, személyek, szükségletek nevének, fogalmának gyakorlás útján történő megszilárdulására.

IX. Az óvodai nevelés tevékenységrendszere

Az intézményi pedagógiai folyamatokat úgy alakítjuk, hogy elősegítsék az óvodáskor végére elvárható eredmények teljesülését.

Pedagógiai Programunkban a nevelés és fejlesztés a következő tevékenységrendszerben valósul meg:

Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

IX.1. A játék

Minden életkornak megvan az adekvát tevékenysége, amely a személyiségfejlesztés optimális feltételeit megteremti. Ez a tevékenység az óvodás korban a játék. A játék fő jellemzője, hogy önkéntes és szabad. Szabad akaratból, külső kényszerítő körülmények nélkül jöhet csak létre. Magáért a folyamatért, az azt kísérő érzésekért, élményért végzi a gyermek, indítéka magában a cselekvésben rejlik. Az óvodai nevelésünk egészét átszövő, legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenységi forma, amely egyben az örömforrás alapja, a kisgyermek elemi szükséglete, személyiségének legsokoldalúbb és leghatékonyabb fejlesztő eszköze, melyre Pedagógiai Programunk alapvetően épül.

Célunk

Célunk a tudatos jelenléttel az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozásának segítségével, a szabadjáték minél gazdagabb feltételeinek biztosításával, a gyermek játékának pedagógiai, pszichológiai szakértelemmel való támogatása, indirekt módszerekkel az óvodáskorú gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében.

Célunk a tehetségigéretes gyermek kreatív megnyilvánulásainak, átlagon felüli kognitív képességeinek (figyelem, megfigyelőképesség, érzékelés-észlelés, emlékezet, gondolkodási funkciók), speciális képességeinek, (mozgás, zenei, nyelvi, matematikai, rajz, szociális), feladat iránti elkötelezettségének, illetve gyenge képességeinek sokoldalú fejlesztése.

A játék a megismerés eszköze. A gyermek a különféle játékok közben ismerkedik a külvilággal: a valóság tárgyival, a környezetében élő személyekkel és a köztük fennálló emberi kapcsolatokkal. A játéktevékenység a spontán ismeretszerzés széles bázisa, nem kötelező jellegű tevékenység. A gyermek a valóságot játéka során képszerűen fogja fel és benyomásait is ugyanígy adja vissza: konkrétan, képszerűen, szemléletesen, ezáltal egyre több ismeretet sajátít el a világból. Spontán tanulási folyamat valósul meg a gyermekek játéktevékenysége során, ismerkednek a külvilággal, megértik, birtokba veszik környezetüket.

Az óvodapedagógus feladata

- Tartsa szem előtt, hogy a játék a nevelési célok elérésének legfőbb eszköze.
- Törekedjen az indirekt játékirányításra, ennek érdekében teremtsen meg a feltételeket, helyzeteket, amelyek hatással vannak a játékokra, amelyektől a játék függ.
- A játék fejlődésének általános tendenciáin túl vegye figyelembe a gyermekek egyéni sajátosságait is: eltérő élményanyagát, fejlettségük különböző szintjét, aktivitásuk eltérését, érdeklődésük különbözőségeit, de segítse elő, hogy – egyéni lehetőségeiknek megfelelően – magasabb szintre jussanak el.
- Tartsa szem előtt, hogy a játéktevékenység megfigyelése alapján a csoport és az egyes gyermek fejlődéséről egyaránt értékes tapasztalatokat szerezhet. Jelzéseket kaphat érzelmi-hangulati állapotról, esetleges érzelmi sérüléséről, az értelmi képesség és a beszéd alakulásáról.
- Építsen a játéknak olyan motiváló erejére, mely segít leküzdeni a sajátos nevelési igényből adódó hátrányukat.
- Vegye figyelembe, hogy a játék az a nevelési terület, amely a legalkalmasabb az ép és a sajátos nevelési igényű gyermekek együttműködésére és egymásra találására.
- Törekedjen megfelelő élményanyag biztosítására annak érdekében, hogy a gyermek minél jobban megismerje környezetét, törekedjen közben arra, hogy ez a tapasztalat – és ismeretszerzés pozitív érzelmeket váltson ki.
- Biztosítsa a nyugodt légkört, mivel ez a gyermek kiegyensúlyozottságához nélkülözhetetlen, amely játékára közvetlenül hatással van.
- Érvényesítse, hogy a gyermeknek lehetősége legyen az elbújásra, a szemlélődésre, illetve a terem átalakítására a játék céljainak megfelelően.
- Tartsa szem előtt, hogy a gyermek szabad mozgására, a játék térbeni kibontakozására, az egymás mellett játszó csoportok és az egyedül játszó gyermek számára is megfelelő hely szükséges.
- Gondoskodjék arról, hogy a gyermeknek az udvaron, a szabadban is, minden évszakban módja legyen a játékokra.
- A napirend összeállítása közben vegye figyelembe, hogy a gyermeknek különösen fontos a minél hosszabb, megszakítás nélküli játékidő.
- Biztosítson olyan játékszereket, amelyek az elmélyült játék kialakulását segítik, motiváló, fejlesztő hatásúak.

- A játékeszközök válogatása során vegye figyelembe, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek esetleg speciális játékeszközöket igényelnek.
- Tegye lehetővé az eszközök variációs lehetőségeit.
- Ösztönözze a gyermekeket különböző játékok készítésére.
- Vegye figyelembe, hogy egy-egy gyermek óvodán kívüli egyéni élménye is lehet a közös játék kiindulópontja, és a közös játék ösztönözheti a kívülálló gyermeket arra, hogy bekapcsolódjék a játékba.
- Tartsa szem előtt, hogy a játékeszközökből, anyagokból megfelelő mennyiségű álljon a gyermek rendelkezésére.
- Ügyeljen arra, hogy a gyermekek tekintettel legyenek egymásra, ne zavarják egymást, kíméljék egymás játékát.
- Ügyeljen arra, hogy a gyermek a szabadon választott játékban is megtartsa annak szabályait, társaihoz udvarias, előzékeny legyen.
- Ügyeljen arra, hogy az aktív, szervezőképes gyermekek ne kerüljenek összeütközésbe egymással az irányító szerepek szétosztásakor, ne szorítsák háttérbe a félénk, visszahúzódó gyermeket, ne kényszerítsenek rájuk nem kívánatos szerepet.
- A félénk, bátortalan, passzív, vagy az újonnan érkező gyermeket kapcsolja be a játékba.
- Ismertesse meg a barkácsoláshoz szükséges anyagokat, a szerszámok használatát, az egyszerűbb technikai fogásokat.
- Adjon lehetőséget arra, hogy irodalmi élményeit dramatizálhassa, bábozhassa el.
- Ösztönözze, hogy a gyermek szereplési vágya alkotó tevékenységgel párosuljon.
- Vegye figyelembe, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek játékának fejlettsége eltér az ép gyermekekétől.
- Segítse elő, hogy oldódjanak a sajátos nevelési igényű gyermekek kapcsolatteremtési zavarai, ezáltal hamarabb résztvevőivé válhatnak az ép gyermekekkel való játéknak.
- Nyelvi, kommunikációs helyzetek teremtésével fejlessze a gyermekek önkifejező készségét.
- Biztosítsa a változatos eszközöket az improvizációs játékok létrejöttéhez.
- Hívja fel a szülők figyelmét a drámajátékok személyiségfejlesztő hatására.

Differenciált és egyéni fejlesztés lehetőségei:

- a közösségi szabályok értelmezése (ok-okozati összefüggések)
- a negatív viselkedés elutasítása
- tevékenységükben ne jelentsenek veszélyt önmagukra és társaikra
- bizalom és szituációs játékokkal feszültségoldás
- lehetőség biztosítása az elbújásra, kuckózásra

Gyermeki tevékenységek

A gyermekek tevékenységei élményszinten egymással egészet alkotnak, összefonódva, a napi tevékenység alkotóelemeiként jelennek meg:

- Tapasztalatait, ismereteit, elképzelését és az ezekhez fűződő érzelmeit megjeleníti szerepjátékában.
- Irodalmi élményeit szabadon választott, kötetlen módon dramatizálja, elbábozza.

- Az élethelyzeteket újra alkotó szerepjátékához, irodalmi élményéhez maga készíti el (barkácsolja) a szükséges eszközök egy részét, a bábokat.
- Kockákból és más játékszerekből, különböző alkatrészekből, anyagokból építményeket, különféle tárgyakat hoz létre (épít, konstruál).
- Pontos, meghatározott szabályok szerint zajló szabályjátékot játszik, amely lehet mozgás, vagy értelmi képességeket fejlesztő.

A gyermekek **gyakorló játékot** játszanak. E tevékenység közben ismerkednek az őket körülvevő világgal, annak tárgyaival, eszközeivel, szokásaival. Konstruálnak, eleinte nagyobb, később apróbb eszközök, alkatrészek, anyagok felhasználásával. **Szerepjátékot** játszanak, melyben megjelenítik tapasztalataikat, elképzeléseiket, érzelmeiket, pozitív vagy negatív élményeiket, melyeket a játék eszközrendszerén keresztül reprodukálnak. Báboznak, dramatikus játékot játszanak. **Szabályjátékot** játszanak szabályokhoz igazodva a mozgásos és kognitív fejlesztő tevékenységek közben. **Barkácsolnak**, különféle eszközökből, sokféle változatos anyagból játékhöz használható kiegészítőket készítenek. **Spontán tanulási folyamat** valósul meg a gyermekek játéktevékenysége során, ismerkednek a külvilággal, megértik, birtokba veszik környezetüket.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Önállóan képesek játékot kezdeményezni, betartják a játék szabályait, képesek a szerepek kiosztására és a szerepnek megfelelően tevékenykedni.
- Játék közben képesek alkalmazkodni egymáshoz, kialakul a kreatív együttműködés készsége. Megnyilvánulnak és kialakulnak baráti kapcsolataik, elfogadják a viselkedési szabályokat. Fejlődik beszédképességük, közlési vágyuk ösztönzi beszédkedvüket, bővül szókincsük.
- Igényükké válik a szellemi erőfeszítést feltételező, szabályokat betartó, ügyességet, együttműködést igénylő játékfajták játsszása.
- A gyermekek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez hozzájárulnak a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, melyek a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát, kiemelkedő képességeit, tehetségét fejlesztő, növekvő időtartamú tevékenységek a gyermekek életkorától, igényeitől, fejlettségi fokától függően.
- A komplex tervezésben minden nap más tevékenység dominál, így teremtünk lehetőséget az egyes tevékenységekben való elmélyülésre.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel

Szocializációval, mert a játék nagyfokú alkalmazkodásra készíti a gyermeket. Az egymás melletti, illetve a közös tevékenységben alakulnak a társas kapcsolatok, alakul az együttműködés, megtanulják a kölcsönös alá - illetve fölérendeltség szükségességét. A játék megkívánja a társra figyelmet, a kívánságok késleltetését, esetleg módosítását.

Anyanyelvi neveléssel. A játék során alkalma nyílik, hogy felismerje és gyakorolja a különböző beszédhelyzetekhez illeszkedő beszédmódokat, a nyelvi eszközök használatát. Amikor együtt játszik a többiekkel, alkalmazkodik hozzájuk a beszédében is. Szerepvállaláskor utánzással, modellkövetéssel szóban, hanglejtésben, gesztusokban igyekszik megfelelni a szerepnek. Bátran, gátlások nélkül kérdez, nyilvánul meg, mert a játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek.

Munka jellegű tevékenységgel, mert az végig játékos jellegű marad. Ugyanakkor vannak játékfajták, melyek a munka jegyeit viselik magukon, cél érdekében valami produktum

létrehozásáért zajlik a konstruálás, barkácsolás. Ezekben a tevékenységekben megismeri a gyermek az erőfeszítés örömeit. Az elkészült alkotások új játékszituációban használhatók. A munka során szerzett új tapasztalatok, ismeretek pedig új játéktémák alapjai, motivációi lehetnek.

Mozgással, mert a játék fejleszti a gyermekek mozgását. Segíti új mozgásformák kialakítását, azok gyakorlását, tökéletesítését. Fejleszti kézügyességüket és segíti őket abban, hogy pillanatnyi mozgásfejlettségük határaival számolni tudjanak. A veszélyhelyzetekkel való ismerkedés, és az azokhoz való alkalmazkodás hozzájárul kiegyensúlyozott, félelemmentes közérzetükhöz, különösen a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében.

IX.2. Mozgás

A mozgás a gyermek fejlődése során keletkező mozgáskésztetés lehetőségeinek tudatos, tervszerű biztosítása.

Az óvodáskorú gyermekek legtermészetesebb megnyilatkozási formája a mozgás, amely jelentős szerepet tölt be fejlődésükben. A mozgás adta lehetőségek által gazdagodnak tapasztalataik, alakul testsémájuk, térbeli tájékozódásuk fejlődik. A mozgásnak szerepe van az egészség megőrzésében és megszilárdításában, illetve az életkornak megfelelő, egészséges fejlődés kedvező befolyásolásában. A gondozó tevékenységek minden részlete kihat a testi nevelés folyamatának eredményeire (az egészséges környezet, életmód és higiénés szokások kialakítása, ellenőrzése). Új mozgáskészségek tanításával, tanulásával, illetve az ismeretek alkalmazásában tanúsított ügyesség fokozásával növeljük a gyermekek mozgásintelligenciáját, megalapozzuk a mozgászavarok helyreállítását.

Célunk

- Minden gyermek az egyéni képességének, ügyességének megfelelően bátran, gátlások nélkül mozogjon és találjon ki mozgásformákat.
- A kedvvel végzett mozgás nyújtson élményt és serkentsen a gyermekeket további mozgásra.
- A természetes nagymozgások fejlesztése mellett hangsúlyt helyezünk a gyermekek szem - kéz, szem – láb koordinációja fejlődésének segítésére, a gömbérzék fejlesztésére játékos gyakorlatokon keresztül.
- A mozgáskoordináció fejlesztése eszközök használatával.
- A természetes mozgásigény megőrzése, kielégítése és fejlesztése.
- Testi képességek, fizikai erőnlét, állóképesség, kitartás fejlesztése, a személyiség akaratitényezőinek fejlesztése.
- A helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásának megalapozása.
- A gondozás, az egészséges életmódra nevelés hatásainak felerősítése.

Az óvodapedagógus feladata

- Az óvodapedagógus alakítson ki elég helyet – amely biztonságot is nyújt – a mozgáshoz.
- Valamennyi gyermek számára változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőséget biztosítson a mindennapos mozgásra.
- Biztosítson mind a teremben, mind a szabadban kellő számú eszközt.
- Az óvodáskorú gyermek biológiai és pszichikai fejlettségét figyelembe véve, (mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség) a fokozatosság elvének betartásával szervezze meg mind a kötetlen, mind a kötött mozgás feladatait.

- Alakítsa ki a gyermekekben a biztonságos mozgás végzése közben betartandó legalapvetőbb szabályokat.
- Tegye örömforrássá a gyermekek számára a mozgásformák gyakorlását.
- Az eszközök kiválasztásakor vegye figyelembe a gyermekek fejlettségi szintjét. Tervezzon, szervezzon és vezessen korszerű, fejlődésközpontú, egészségorientált szemlélettel foglalkozásokat.
- Ismerje a modern óvodai mozgásfejlesztés alapelveit, és tudja alkalmazni azokat.
- Ismerje meg a gyermekek motivációs rendszerét erősítő technikákat, és bővítse tudását a differenciált tevékenységszervezés módszereivel kapcsolatban, különösen a fejlődésközpontú mozgásos játékok terén.
- Tudatosan tervezze a fejlesztési feladatokat, fejlessze a gyermekek térbeli tájékozódási képességét, valamint személyiségük akarati tényezőit, egyéni szükségleteiket és képességeiket figyelembe véve.
- Biztosítsa a kötött és kötetlen mozgás során a jó hangulatot.
- Segítse elő a társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek éntáráinak, a másik észlelésének, az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció képességének fejlődését.

Differenciált és egyéni fejlesztés lehetőségei:

- sürgetés - mentes fejlődés – fejlesztés támogatása
- önbizalom fejlesztése – egyéni gyakorlás, hibajavítás
- az eszközhasználat egyéni gyakorlása - hibajavítás
- fizikai képességeik, korlátaik, egészségi állapotuk figyelése, megfigyelése
- differenciálás feladatban, módszerben, időtartamban, szervezésben, eszközökben
- reális gyermeki én-kép megalapozása a tehetségfejlesztéshez

Gyermeki tevékenységek/A fejlesztés tartalma

A mozgásos tevékenység rendszere:

- kötetlen, úgynevezett szabad mozgásra épülő
- irányított, minden gyermek számára kötelező mozgás.

A kötelező rész felépül: a természetes mozgásokból, a játékos mozgásokból, a szabályjátékokból, illetve a prevenciók gyakorlatokból. (láb és tartásjavító gyakorlatok). A napi tevékenységhez igazodó időpontban rendszeresen játszanak különféle mozgásos szabályjátékokat, kooperatív mozgásos játékokat melynek színtere: az udvar.

Az egészséges életmódra nevelés része: a mindennapi mozgásos játék, amely tervezett, illetve spontán mozgásokból, mozgáselemekből áll. Gyakori és ajánlatos a mozgásfejlesztő eszközök használata, amelyek hozzájárulnak az egyéni képességek fejlesztéséhez.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végén

- A gyermekek teste arányosan fejlett, terhelhető és teherbíró.
- Mozgásuk összerendezett, a tanult mozgásformák kivitelezése esztétikus.
- Képesek a mozgáskombináció végrehajtására.
- Fejlődik a térbeli tájékozódó képességük.

- Ismerik testrészeiket, kialakult az oldaliságuk.
- Sor- és váltóversenyeket játszanak, a szabályokat betartják, a kudarcot tűrik.
- Kialakul a mozgás iránti igényük, a mozgás szeretete.

A verselés – mesélés; az ének-zene, énekes játék, gyermektánc, a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka egymást áthatva és kiegészítve, komplex módon jelenhet meg a nap bármely szakában.

IX.3. Verselés – mesélés

Mesehallgatáskor a szó segítségével következik be a valóság és vágyak áthidalása. A mese örömforrás és társas élmény. A mese tanít az emberi együttélés törvényeire, magyar népünk szép erkölcsi szokásaira. A mese cselekménye megmozgatja a gyermekek képzelőerejét, megbékíti őket esetleges félelmeikkel, erősíti önbizalmukat. A magyar gyermekköltészet, a mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Célunk

- A gyermekek szemléletmódjának és világmésképeinek alakítása.
- A nyelv szépségének, kifejező erejének megismertetésével, irodalmi élmény nyújtásával a személyiség fejlesztése.
- Az anyanyelvi kultúra fejlesztése mellett az értelmi és az érzelmi nevelés erősítése.
- A gyermeki önkifejezés fejlődésének segítése.
- A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposágával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.

Az óvodapedagógus feladata

- Minden nap mondjon mesét a gyermekek számára, mivel ez a gyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan része.
- Az irodalmi élmény nyújtása legyen kifejező, meggyőző, bánjon változatosan hangjával, hangszíneivel, gesztusaival, anyagát igényesen válassza meg.
- Teremtse lehetőséget a mesedramatizálásra.
- Fejlessze a gyermekek aktív és passzív szókincsét, kifejezőkészségét, bővítse ismeretanyagát.
- Az óvodapedagógus előadásmódja legyen élményszerű, hogy kialakuljon a belső képalkotás folyamata, mely hozzájárul a gyermeki élményfeldolgozáshoz.
- Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy az ismétlések kellő arányának megválasztásával legyen kedvenc meséjük a gyermekeknek.
- Engedjen teret és adjon lehetőséget az életkori sajátosságokból fakadó gyermeki fantázia kiteljesülésének, tegye lehetővé a mesének mozgással vagy ábrázolással történő kombinálását az önkifejezés részeként, így valósítva meg a komplexitást.
- Fedezze fel a kommunikáció terén jelentkező tehetségigéretet.

Differenciált és egyéni fejlesztés lehetőségei:

- lehetőség szerint minden korosztály igényeihez alkalmazkodás az irodalmi témák feldolgozása során
- az irodalmi élményt sok egyéb tevékenységgel kapcsolhatjuk össze, így biztosíthatjuk a tartalom értelmezését
- reális gyermeki én-kép megalapozása a tehetségfejlesztéshez

Gyermeki tevékenységek

- Képeskönyveket nézegetnek, mesét hallgatnak, miközben erősödik az egymás iránti figyelmük.
- Átélik az összetartozás élményét.
- Átélessel hallgatják a mesét, verset, mondókát.
- A mese elemeit beleszövik a játéukba.
- Játék közben spontán módon mesélnek, verselnek vagy „alakoskodnak”.
- Dramatizálják, bábozzák, saját elképzeléseikhez igazítják az ismert meséket.
- Találós kérdéseket, nyelvtörőket, csúfolókat mondogatnak saját maguk és egymás szórakoztatására.
- Beszédükben megjelenítik a mese nyelvi fordulatait.
- Maguk is találnak ki történeteket, megjelenik a saját mese-, vagy versalkotás tevékenységeikben.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Játék közben megjelenítik irodalmi élményeiket, beszélgetnek a mesében elhangzottakról.
- Mondókákat, rigmusokat mondogatnak. Képesek arra, hogy emlékezetből felidézzék a mese cselekményét, a versek szövegét, és szívesen mondják el ezeket.
- Képesek figyelmük fenntartására, a helyes magatartásra.
- Várják és érdeklődéssel hallgatják a folytatásos meséket.
- Megértik a mesék erkölcsi, etikai mondandóját.
- Érzelmileg azonosulnak a mesehősökkel. Azonosulnak vele, vagy elhatárolódnak a mese szereplőinek erkölcsi tulajdonságától. A mese motívumait megjelenítik a játéukban.

IX.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodás korú gyermekek a legfogékonyabbak a zene iránt.

Zenei nevelésünket a néphagyományokra épülő dalos játékokra, népi mondókákra, az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotásokra építettük fel.

Az ölbeli játékok, népi gyermekdalok, énekes játékok örömet nyújtanak, felkeltik a zenei érdeklődést, formálják a zenei ízlést, esztétikai fogékonyságot.

A közös éneklés, mondókázás fejleszti a zenei készségeket, ritmusérzékét, hallást, valamint formálja a gyermekek nyelvi kifejezőképességét. Helyesebb lesz beszédük ritmusa, hanglejtése.

A dalos játékokhoz tartozó mozgásformák, valamint a tánc során fejlődik mozgáskészségük, testséma ismeretük, térérzékelésük.

Célunk

- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.
- A zenei készségek és képességek fejlesztése.

- A zenei élmény megteremtésén keresztül zeneszerető gyermekek nevelése. Esztétikai igény megalapozása, az igényes zenedarabok megválasztásán keresztül.
- A zenei kreativitás, önkifejezés fejlesztése.
- Spontán tánc jellegű motívumok elsajátítása, utánpótlás alapuló táncmozgások megalapozása.

Az óvodapedagógus feladata

- Alapozza meg és segítse elő a zenei anyanyelv kialakulását.
- Az óvodapedagógus az éneklésen és zenehallgatáson keresztül juttassa zenei élményekhez a gyermekeket, keltse fel a zene iránti érdeklődésüket, formálja az ízlésüket az igényes válogatáson keresztül.
- Ismertesse meg a gyermekekkel a gyermekdalokat, dalos játékokat, fedeztesse fel az éneklés örömét.
- Vegye figyelembe a gyermekek sajátos egyéni adottságait, fejlessze zenei hallásukat, ritmusérzéküket, szoktassa őket harmonikus, szép mozgásra, fedezze fel a tehetségigéretüket.
- A zenehallgatási anyag megválasztásánál vegye figyelembe a nemzeti nevelés esetében a gyermekek hovatartozását.
- Törekedjen a mozgáskultúra fejlesztésére, ismertesse meg a gyermekekkel népi mozgásformáink elemeit.
- Együttmozgások, különböző lépések (dobbantás, koppantás, páros táncmozdulatok, irányok, forgások) elsajátításának segítése.
- Hívja fel a gyermekek figyelmét a környezetükben található zajokra, zörejekre.
- Ismertesse meg a gyermekeket élményt nyújtó módon a népi dalos játékok sokszínűségével.
- Tartsa szem előtt a zene közösségformáló hatását.
- Az attitűdök, gondolkodásbeli és kommunikációs tulajdonságok kiteljesítése zenei élményekkel.
- Ismertesse meg a gyermekeket népi hangszereinkkel, illetve néhány más hangszerrel.
- Biztosítsa a gyermekek részére a sokszínű zenei tapasztalatszerzést.
- A téri helyzetek, téri irányok mozgásos formáival fejlessze a térészlelést.

Differenciált és egyéni fejlesztés lehetőségei:

- az egyes gyermekek egyéni mozgáskultúrájának megfelelő játékok választása
- az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása
- hangszerek használatának gyakorlása
- egyéni képességeik figyelembevétele
- reális gyermeki én-kép megalapozása a tehetségfejlesztéshez

Gyermeki tevékenységek

- Népi dalos játékokat játszanak, ritmikus mondókákat mondanak, szabadon és alkalomszerűen a nap bármely szakában, érzelmeiktől, hangulattól vezérelve.

- Egyszerű táncmozdulatokat, együttes mozgásformákat végeznek, eleinte az óvodapedagógus irányításával, később önállóan, napi tevékenység közben, saját örömforrás céljából.
- Megismerik és használják az egyszerű hangszereket. (dob, cintányér, xilofon, csörgődob stb.)
- Jeles napokhoz kapcsolódóan népi hagyományokat elevenítenek fel mozgásformákon, rigmusokon keresztül.
- Szívesen hallgatják az óvodapedagógus énekét, hangszeres játékát vagy az óvodapedagógus által igényesen válogatott zeneszámokat.
- Zenei ismereteiket beépítik játékukba, játszanak a hangjukkal, halkán – hangosan, mélyen – magasan énekelnek, mondókáznak.
- Megfigyelik a természet hangjait.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek felismerik egymás hangját.
- A dalokat tisztán, szép szövegkiejtéssel éneklük.
- Biztonsággal, örömmel énekelnek egyénileg és csoportosan.
- Óvodapedagógusi irányítás nélkül is el tudják kezdeni a dalokat, és el tudják játszani a felelgetős dalokat.
- A mondókákat ritmusosan mondják. Felismerik a magas és a mély éneklés közti különbséget, önmaguk is képesek magasan és mélyen énekelni.
- Ismerik a halk és hangos közti különbséget, tudnak halkán és hangosan énekelni, mondókázni és beszélni. Képesek a dallammotívum bújtatására.
- Érzik a ritmus és az egyenletes lüktetés közti különbséget, ritmusmotívumok tapsolására képesek.
- Az egyszerű játékos és táncos motívumokat szívesen végzik, élvezik a mozgásformát.
- Változatos mozgáskombinációk végzésére is képesek.
- Szívesen zenélnék egyszerű ritmushangszereken. Képesek dallam, ritmus és mozgás improvizálására.
- Szívesen és örömmel énekelnek. Figyelmesen hallgatják az élő zenét, a hangszeres játékot.

IX.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül, kiemelt figyelemmel a tehetségek bátorítására. Ezért fontos, hogy esztétikus, ízléses és szép tárgyak vegyék körül a gyermekeket.

A tárgyi világ megismerése, feldolgozása, újra alkotása során fejlődik a gyermek vizuális észlelése, emlékezete, képzelete, szín- és formaészlelése. Manuális tevékenysége közben „művei” kifejezővé válnak, tükrözik a világról szerzett ismereteit, elképzeléseit és érzelmi motiváltságát.

Célunk

- Képi – plasztikai kifejezőképesség és készség kialakítása, fantázia, kreativitás, alkotóképesség fejlesztése, a tevékenységi vágy felkeltése.
- Igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására, az esztétikai élmények befogadására.
- A vizuális látásmód, a vizuális észlelés, emlékezés, képzelet, a vizuális gondolkodás pontosabbá tétele, az intellektuális látásmód kialakulásának megalapozása, a tehetségek kibontakoztatása.

Az óvodapedagógus feladata

- Fejlessze a gyermekek egyéni szintjének megfelelően a látás, a vizuális gondolkodás, a tér, a forma és színeképének gazdagodását, esztétikai érzékének alakulását.
- Ismertesse meg a gyermekeket különböző anyagokkal és technikákkal.
- Segítse elő a természet szépségeire, színeire, formáira való rácsodálkoztatással, művészeti alkotások, szép épületek megtekintésével a szépség iránti vonzalmuk alakulását.
- Keltse fel a gyermekekben a tevékenység vágyát, teremtsen hozzá a hangulati, tárgyi és eszközbeli feltételeket, alkotó légkört teremtsen.
- Fejlessze a finommotorikát, a szem-kéz koordinációt a látási, tapintási, mozgási érzékeléseken keresztül.
- Teremtse meg az ábrázoló tevékenység folyamatosságának lehetőségét a játékos tevékenységeken és az eszközök állandó hozzáférésén keresztül.
- Legyen alkalmuk a gyermekeknek a népi szín- és formavilággal való ismerkedésre, annak kifejezésre juttatására.
- Keltse fel a gyermekekben a manuális tevékenység utáni vágyat, ösztönözze őket az elképzeléseik megvalósítására.
- A mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel gazdagítsa a belső képet, ösztönözze annak megjelenítését.
- Biztosítsa élményeik, megfigyeléseik, illetve fantáziájuk képi és térbeli megjelenítésének sokféle lehetőségét, az alkotó alakító önkifejezés fejlődését.
- Juttassa el a gyermekeket a szépség felfedezésének képességére.
- Legyen igényes a környezet formálásában.
- Törekedjen a természetes anyagok használatára a gyermekcsoportban.
- Az óvodapedagógus biztosítsa az egyéni fejlesztés lehetőségét, az egyes gyermekek közti ábrázolókészség és képességbeli különbségek figyelembevételével.

Differenciált és egyéni fejlesztés lehetőségei:

- választási, döntési lehetőség biztosítása a gyermekek számára
- ujjgyakorlatok végzése egyéni gyakorlással
- az elvonatkoztatás, a vizuális nyelv értelmezése
- a teljes tér kitöltésének értelmezése
- különböző eszközök folyamatos biztosítása
- fejlődési szintekhez, eltérésekhez való alkalmazkodás
- reális gyermeki én-kép megalapozása a tehetségfejlesztéshez

Gyermeki tevékenységek

- A gyermekek eleinte firkálgatnak, nevet adnak a firkáznak.
- Élményeik, elképzeléseik alapján rajzolnak, festenek, mintáznak.
- A manuális tevékenység során érzelmeiket kifejezésre juttatják az elkészült „művekben”.
- Játsszanak a formákkal és a színekkel, megismerkednek az ábrázolás sokféle technikájával.
- Játékaikhoz, bábozáshoz, dramatizáláshoz eszközöket készítenek, barkácsolnak, vágna, ragasztanak, közben változatos anyagokat, terméseket használnak.
- Terméseket gyűjtenek, ezekkel díszítenek, változatos felületeket képeznek.
- Ismerkednek a népi kismesterségekkel, pl.: mézeskalácsot készítenek.
- Ismerkednek a népművészet szín-, anyag- és formavilágával.
- Rácsodálkoznak a természet és a műalkotások szépségeire.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Élményeik, elképzeléseik, képzeletük megjelenítésében biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Képalakításban kifejezik az elemi térviszonylatokat.
- Formaábrázolásuk változatos, önállóan alkalmazzák a megismert technikákat.
- Képesek hangsúlyozni formaábrázolás során a legfontosabb megkülönböztető karakterjegyeket.
- Emberábrázolásaikban megjelennek az aprólékos részletek, az arcelemek.
- Próbálkoznak az egyszerűbb mozgások jelzésével.
- Tudnak formákat mintázni saját elképzeléseik alapján.
- Önállóan és csoportosan képesek játék kiegészítőket, bábokat készíteni.
- Finommotorikájuk, térérzékelésük fejlett.
- Önállóan képesek a tér alakítására, rendezésére, díszítésére.
- Megbecsülik társaik és önmaguk munkáját.
- Felfedezik a szépet, a tetszetőst, amit kifejezésre is juttatnak.

IX.6. Külső világ tevékeny megismerése

A külső világ tevékeny megismerése magában foglalja a gyermeket körülvevő világ megismerését, megismertetését. Törekszünk komplex módon kialakítani ezt a nevelési területet, hiszen a valóságban is egységben jelenik meg a gyermek számára a külvilág, és matematikai ismereteit is az őt körülvevő környezet megismerése és az attól való elvonatkoztatás útján szerzi meg. A közvetlen társadalmi és természeti környezettel, valamint a környezet matematikai vonatkozásaival való ismerkedés közben valamennyi értelmi képesség fejleszhető. A gyermekek tudatosabbá válnak az önálló tapasztalatszerzésben, növekszik önbizalmuk, kitartásuk, figyelmük tartósabbá válik, erősödik akaratuk, önfegyelmük. Egész életre kihatóan alakulnak a környezetkultúra alapvető szokásai és viselkedési formái. A tapasztalatszerzés során pozitív érzelmi viszonyba kerülnek a természettel, felfedezik annak szépségeit, meglátják annak értékeit, annak formai, mennyiségi és téri viszonyaival együtt. Ismereteik segítik őket abban, hogy életkoruknak megfelelően, egyre könnyebben igazodjanak el az emberek és a természet világában. A környezet felfedezése, megismerése során kialakulnak a gyermekekben a kulturált magatartási formák, az érzelmileg motivált viselkedésformák. Megismerik a helyi hagyományokat, szokásokat, feléled bennük a hazai

táj, a családi és tárgyi kultúra iránti érdeklődés és szeretet. Szűkebb és tágabb környezetük megismerése által jobban kötődnek szülőföldjükhöz, városukhoz.

Célunk

- A gyermekek életkoruknak megfelelően szerezzenek meg minél több tapasztalatot, cselekvés – tevékenykedés közben (mozgásos és érzékszervi) az őket körülvevő természeti és a társadalmi környezetről.
- A természet szeretetére és védelmére nevelés.
- A fenntartható fejlődés érdekében a környezettudatos magatartás megalapozása, alakítása.

Az óvodapedagógus feladata

- Az óvodapedagógus a gyermekek élményeire, tapasztalataira, spontán érdeklődésére, kíváncsiságára és megismerési vágyára támaszkodva ismertesse meg a gyermekeket az őket körülvevő környezeti, társadalmi világgal.
- Törekedjen arra, hogy a gyermekek a természeti és az emberi környezetről valóságű ismereteket szerezzenek.
- Nyújtson számukra új ismereteket, segítse őket a meglévő tapasztalataik elrendezésében az emberi-, tárgyi-, természeti környezet megismerése során.
- Fejlessze a gyermekek értelmi képességeit, érzékelését, észlelését a valóság felfedezése során.
- Fejlessze közben a gyermekek emlékezetét, tartós figyelmét, gondolkodását, beszédképességét és kreativitását.
- A spontán helyzetek matematikai tapasztalatszerzésére való felhasználása során nyújtson tapasztalatszerzési lehetőséget a formai, mennyiségi, téri viszonyokról, a tevékenységben való alkalmazás lehetőségeit gazdagítva teremtsen problémahelyzetet.
- Fejlessze a természeti és társadalmi környezet iránti fogékonyságukat, a helyes erkölcsi – érzelmi – magatartásbeli formák kialakulását.
- Irányítsa rá a gyermekek figyelmét a környezetvédelem fontosságára és gyakoroltassa azt tevékenység közben.
- Figyeltesse meg a természet színeit, hangjait, formáit, változásait.
- Biztosítsa a tervszerű tapasztalatszerzési lehetőségeket a szülőföld, hazai táj, a népi, helyi, családi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeinek megismertetésére.
- Az óvodapedagógus segítse a szülőket abban, hogy felismerjék a gyermekek környezet iránti érdeklődésének fontosságát.
- Az óvodapedagógus keltse fel a gyermekek érdeklődését a természet és az emberek világa iránt, alakítson ki pozitív érzelmi viszonyt, a megismerés és a befogadás vágyát keltse fel a tapasztalatszerzés során, megalapozva ezzel a környezettudatos gondolkodást.
- Adjon lehetőséget az irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréjére, az önálló véleményalkotásra, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok összegzésére.
- Érzékeltesse a természeti és az emberi környezetben a szépet, a környezettudatos gondolkodás, a környezetvédelem kiemelkedő szerepét.

Differenciált és egyéni fejlesztés lehetőségei:

- a gyermekek matematikai, logikai ismereteinek fejlesztése, tehetségfejlesztés

- reális gyermeki én-kép megalapozása a tehetségfejlesztéshez
- a környezettudatos szemlélet megalapozáshoz, a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő kutatási, kísérletezési lehetőségek biztosítása
- sokféle érdeklődési körnek megfelelő eszköz biztosítása
- azonos témán belüli különböző tevékenységek kezdeményezése
- térbeliség és síkbeli ábrák leképezése, eszközök méret, szín és forma azonosítása

Gyermeki tevékenységek

- Séták, kirándulások alkalmával elsajátítják a közlekedés alapvető és biztonságos szabályait, a kulturált magatartási formát.
- Kísérleteket, kutatásokat megfigyeléseket végeznek a természeti jelenségek változásaival kapcsolatosan.
- Tapasztalatokat szereznek a természet és az évszakok változásairól, az időjárás változásáról, az állatok életéről, a növények fejlődéséről.
- Ok-okozati összefüggéseket ismernek fel.
- Szépitik, gondozzák, óvják környezetüket, eközben formálódik környezettudatos gondolkodásuk.
- Gondozzák a növényeket, állatokat.
- Terméseket, magokat, köveket gyűjtenek.
- Játékukban megelevenítik a természetből, az emberi társadalomból szerzett ismereteiket.
- Ismerkednek a tér, az idő és a mennyiségi viszonyokkal.
- Közintézmények látogatása során ismereteket szereznek tágabb környezetükről.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról, környezetükről.
- Ismerik lakásuk címét, szülei nevét, foglalkozását.
- Gyakorolják a közlekedési szabályok betartását, ismerik a közlekedési eszközöket, a környezetükben lévő intézmények rendeltetését.
- Ismerik és megnevezik az emberi testrészeket.
- Ismerik a környezetükben élő növényeket és állatokat, különböző szempontok alapján csoportosítják azokat.
- Értik a növények fejlődése és az időjárás közti összefüggést.
- Gondozzák, védik természeti környezetüket.
- Érzelmileg kötődnek lakókörnyezetükhöz, városukhoz.
- Jól tájékozódnak a térben és időben.
- Mennyiségfogalmuk megfelelő szintet ér el.
- Ismerik a hagyományörzéshez kapcsolódó fogalmakat, szokásokat, tárgyi, kulturális értékeket.

A **szocializáció szempontjából** különös jelentőségű a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása. A gyermek tevékenységformái – a játék, a munka jellegű tevékenységek és a tevékenységekben megvalósuló tanulás – a nap folyamán nem egymástól elkülönülten, hanem összefonódva, a hatásokat felerősítve és segítve jelennek meg.

IX.7. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze, a játékkal sok hasonlóságot mutat. Különbség a tevékenység indíttatásában van, mert elsősorban külső szükségesség indokolja a végzett tevékenységet. Felelősséggel jár, következménye van az elvégzett tevékenységnek. Külső irányítással történik, a gyermektől belső fegyelmet, kötelezettségvállalást és annak teljesítését igényli. A munka az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Hozzájárul a gyermeki kapcsolatok színesítéséhez, mélyítéséhez, fejleszti a gyermekek kintartását, felelősségérzetét, önértékelését, kötelességtudatát.

Célunk

A gyermek feladattudatának megalapozása, fejlesztése az alábbi területeken:

- Saját személyünkkel kapcsolatos feladatok (önkiszolgálás)
- Közösségért végzett munka jellegű tevékenység (naposság)
- Alkalomszerű megbízások
- Környezet rendjéért végzett munka jellegű tevékenység

Az óvodapedagógus feladata

- Tudatos pedagógiai tervezés, szervezés, fejlesztő értékelés
- Az óvodapedagógus teremtsen meg a gyermekek önálló munkavégzésének lehetőségét, a cselekvő tapasztalás lehetőségét.
- Biztosítsa a munka jellegű tevékenység végzéséhez az eszközöket, ismertesse meg a gyermekekkel azok használatát, hogy a szükséges készségeket el tudják sajátítani.
- Az eszközök a gyermekek által elérhető helyen legyenek elhelyezve.
- Biztosítsa a munka jellegű tevékenység állandóságát és folyamatosságát.
- Az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek egyéni sajátosságait a megbízások során. A sikerélmény átélése érdekében a gyermekek képességeiknek megfelelő feladatot kapjanak.
- Éreztesse meg a gyermekekkel a munka örömeit és hasznosságát.
- Az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeinek tudatosításával az elvégzett feladat jelentőségének megláttatása, elismerése, megóvása.

Gyermeki tevékenységek

- Naposi munkát végeznek a gyermekek koruknak, fejlettségüknek megfelelően.
- Részt vesznek a gyermekek a teremrendezésben.
- Segítenek társaiknak és a felnőtteknek.
- Gondozzák a környezetükben lévő növényeket és állatokat.
- Megbízásokat teljesítenek.
- Tevékenyen hozzájárulnak a környezetvédelemmel kapcsolatos teendőkhöz.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- a vállalt naposi munkáját önállóan, örömmel végzi,
- önállóan ellátja a maga körüli teendőket,
- szívesen vállalja és teljesíti a felnőttől kapott megbízásokat,

- észreveszi, ha a társa segítségre szorul és segíti,
- a csoport játékait elrakja, elrendezi a csoportszobában és az udvaron,
- szívesen és önállóan végzi felelősi munkáját,
- örömmel és aktívan részt vesz környezet tisztán tartásában és díszítésében,
- ismeri és óvja az óvodapedagógus, dajka és más felnőttek munkáját,
- ötleteivel és tevékenységeivel bekapcsolódik a csoportszoba ártrendezésébe,
- részt vesz a játékszerek tisztításában, csoportszoba takarításában,
- egyéni ötleteit felhasználva végez munka jellegű tevékenységeket,
- a növények gondozásában, ártrendezésében, a növények, termések gyűjtésében vesz részt,
- megtanulja, mit, hol, mikor gyűjthetnek,
- segít az udvar, az óvoda környezetének rendben tartásában, szépítésében.

IX.8. Tevékenységben megvalósuló tanulás

Óvodánkban a tanulási folyamat a tanulást támogató környezet megteremtésével történik. A kötetlen tevékenységek keretében szervezett tanulási folyamat irányított cselekvésre, szemléletes helyzetekben szerzett konkrét tapasztalatokra épül. A tervezett témakörök feldolgozásai a nap folyamán játékosan, a játékidőbe építve történnek, mikrocsoportos vagy egyéni formában szerveződnek, a gyermekek részére önkéntes választási lehetőséget biztosítanak. Az óvodapedagógus tudatos tervezőmunkáját a gyermek tapasztalataira, ismereteire, érdeklődésére, kíváncsiságára, igényeire, tudásvágyára alapozza. A feldolgozandó ismeretanyagok mennyiségét és milyenségét a résztvevő gyermekek életkori sajátosságai, fejlettségi szintje és érdeklődése határozza meg. A tanulási folyamatban a *játékos jelleg dominál*. Az óvodapedagógus a spontaneitásra, az önkéntelen figyelemre építve alakítja a tanulási folyamatot. A folyamat közben jön létre a gyermek tanuláshoz szükséges *aktivitása*, alakulnak az *elengedhetetlen tulajdonságok* (feladattudat, feladattartás stb.). A cselekvéses tanulás a gyermekek számára spontán vagy szándékos tevékenység. A játék a spontán tanulás alapvető formája, amelyben a gyermekek akaratától függetlenül fejlődik:

- az értelmi képesség,
- a gondolkodás,
- a memória,
- a figyelem stb.

Célunk

- A gyermek önálló döntésén alapuló, jól megtervezett tevékenységrendszerben természetes és szimulált környezetben minél több tevékenység biztosítása, mely a személyiség fejlődését-fejlesztését szolgálja.
- A szenzoros és motoros rendszerek fejlődési és összerendeződési folyamatának játékon keresztül való segítése, a tudás gyarapítása, az egyéni fejlesztés.
- A tanulás minden műveltségi területet átható, és az óvodai nap egésze alatt adódó helyzetekben valósul meg.
- A megismerő folyamat és a tevékenység, cselekvés összekapcsolása, a cselekvéses tanulás erősítése.
- A sikertelenség kiküszöbölése a gyermek önbizalmának erősítésével, aktivizálásának fokozásával.
- Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, pozitív attitűdök erősítése.

- A teljes személyiség fejlesztése az egyéni képességek, készségek, adottságok, érési ütem figyelembevételével, mely kiterjed a tehetségfejlesztésre, a környezettudatos attitűdre, magatartásra, viselkedésre és értékrendre is.

Az óvodapedagógus feladata

- A gyermeki személyiség fejlesztése az életkori és fejlődési sajátosságok figyelembevételével, interaktív tanulási-tanítási módszerek dominanciájával.
- Sokszínű, változatos, cselekedtető, játékos elemeket tartalmazó tevékenységek felkínálása.
- Az egyéni tanulási utak támogatása a gyermeki szükségletekhez és egyéni képességekhez igazodva, tehetségfejlesztés.
- Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése személyre szabott, pozitív értékeléssel, a tanulási készségek, képességek differenciált fejlesztésével.

Az óvodapedagógus külön figyel

- hogy a személyre szabott pozitív egyéni, fejlesztő értékelésével segítse a gyermek személyiségének kibontakozását.
- a gátlásos, érdektelen, visszahúzó, magatartási zavarral, esetleg megkésett vagy akadályoztatott fejlődési ütemmel rendelkező gyermekekre.
- megkeresi a zavar okát és kihasznál minden alkalmat a közös, bensőséges kapcsolatteremtésre, a vele való játékra.
- differenciált feladatadással vonja be a tevékenységekbe.
- sikerélményhez juttatja, önbizalmát növeli.

A mikrocsoportos tevékenységek lehetőséget biztosítanak

- differenciált egyéni bánásmód alapján történő, a gyermek adott fejlettségi szintjéhez igazított foglalkozásokra.
- a gyermek egyéni fejlődési ütemének figyelembevételére.
- az óvodapedagógus rugalmas helyzetmegoldásaira, nagyobb áttekinthetőségre és tudatosságra.
- a változó létszámú és összetételű csoporttal való foglalkozás hatékonyabbá tételére.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében a tanulás akadályokba ütközik. Olyan tevékenységekre van szükség, amelyek erőfeszítést igényelnek a gyermektől, de azokat sikerrel tudja oldani. Ebben a gyógypedagógus személyre szóló fejlesztő programja képezi az alapot.

A szándékos tanulás irányított cselekvésre, szemléletes helyzetekben szerzett konkrét tapasztalatokra épül. A felfedeztetés, a rácsodálkozás, a megtapasztaltatás, a megláttatás játékos élménye lehetővé teszi, hogy kialakuljanak azok a készségek, képességek, melynek alapján a gyermekekben kialakul a tudatos tanulás iránti képesség és érdeklődés. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetősége.

A szándékos tanulás irányított cselekvésre, szemléletes helyzetekben szerzett konkrét tapasztalatokra épül.

A tanulás folyamata a következőképpen valósul meg:

- a gyermeki tevékenységbe megfelelő időben, alkalmas pillanatban kapcsolódik be az óvodapedagógus.
- az óvodapedagógus által felkínált tevékenységbe, mint napi kínálatba a gyermekek igényeik és belső késztetések szerint bármikor és bármennyi időre kapcsolódhatnak be.

Formái:

- utánzásos modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- játékos, cselekvéses tanulás
- kérdésekre-válaszokra épülő ismeretszerzés
- irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés
- gyakorlati problémamegoldás

Gyermeki tevékenységek/A játékban megvalósuló tanulási folyamatban a gyermekek:

- tapasztalataikat és a világról alkotott elképzeléseiket megjelenítik
- szélesebb, differenciáltabb tudáskészletre tesznek szert
- a környezet tárgyainak, jelenségeinek képzeletbeli jelentést tulajdonítanak
- a konkrét észlelés és a képzelet között rugalmas kapcsolatot hoznak létre
- a fennálló vagy megegyezéssel kialakított szabályokhoz alkalmazkodnak

A játékban megvalósuló tanulási folyamatban a gyermeknek lehetősége nyílik:

- önfelelt tevékenységre
- problémahelyzetek megoldására
- kommunikációs képességek elsajátítására
- önálló tapasztalatszerzésre, felfedezésre
- a kívánt magatartásformák elsajátítására
- kíváncsiságának kielégítésére
- az önmegvalósításra
- kreativitásuk erősítésére
- szocializációs képességek gyakorlására

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet,
- belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból az iskolában iskolássá érik,
- megfelelő szintű testi, lelki, szociális érettség jellemzi,
- képes azonosulni az óvodapedagógus által meghatározott feladattal,
- rendelkezik az iskolai tanulás megkezdéséhez szükséges tanulási képességekkel,
- kialakul szabálytudata, feladat tudata,
- képes kitartóan végezni feladatát, törekszik a sikeres megoldásra,
- megfelelő szintű alkalmazkodásra képes a felnőttekhez, társaihoz.

X. BOLDOGÓVODA program

A nevelőtestület innováció iránti igénye alapján bevezetésre kerül a BOLDOGÓVODA program. A nevelési év olyan témákat ölel körül, mely segíti és támogatja a gyermekeket a mindennapi problémákkal való megküzdésben, és állandó önismereti fejlesztéssel és boldogságérzetet fokozó módszer bemutatásával személyes, lelki egészségüket is tápláló kompetenciáikat fejleszti.

Célunk

A napi óvodai tevékenységek mellett, a BOLDOGÓVODA program élménygazdag tevékenységeivel, óvodásaink pozitív gondolkodásának, optimista, vidám szemléletének megalapozása annak érdekében, hogy magabiztos óvodások legyenek, majd pozitív énképpel rendelkező iskolássá váljanak.

A nevelési év során a következő témákat érintjük:

- A hála gyakorlása
- Az optimizmus gyakorlása
- Kapcsolatok gyakorlása
- Boldogító jó cselekedetek
- Célok kitűzése és elérése
- Megküzdési stratégiák
- Apró örömök élvezete
- Megbocsátás
- Testmozgás
- Fenntartható boldogság

XI. Óvodánk ünnepei

Az ünnep a maga sajátos tartalmával, külső megjelenésével különleges érzelmek átélésére ad lehetőséget. A közös készülődések, tervezgetések távlatot jelenthetnek a gyermek számára. Az ünnep célját akkor éri el, ha az óvoda mindennapjaitól eltérő külsőségek között zajlik, szervezésében a gyermekek is részt vesznek, koruknak megfelelő tevékenységgel. Amennyiben lehetséges, a szülőket is bevonjuk az előkészületekbe, az ünnepi események lebonyolításába. Az óvodapedagógusok lehetőséget teremtenek arra, hogy a család és az óvoda között elmélyült kapcsolat alakuljon ki, egymás szokásait, értékrendjét jobban megismerhessük, közelítsük nevelési elveinket. A gyermekek életkoruktól függetlenül – de figyelembe véve életkori sajátosságait – minden ünnepen részt vesznek. Az óvodai ünnepek, ünnepélyek, jeles napok nyitott, vagy zárt megrendezését az óvodapedagógusok döntenek el figyelembe véve a gyermekek fejlettségét, az óvoda hagyományait, a gyermekek és a szülők igényeit.

ÜNNEPEINK

Általános formátum

Ünnepek	Gyermekek ünnepei	Természeti ünnepek	Társadalmi ünnepek
	Nyitott vagy zárt	Nyitott vagy zárt	Nyitott vagy zárt
Csoportok ünnepei	Évzáró Születésnap, névnap	Farsang Húsvét Mikulás Advent Karácsony	Anyák napja
Óvoda ünnepei	Gyermeknap Gyermek közösségi nap	Majális Föld napja Madarak-fák napja Víz világnapja Állatok világnapja	Október 23. Óvoda születésnapja március 15.

Az ünnepek szervezésénél figyelembe vesszük, hogy a 3-7 éves gyermekek érzelmeiken keresztül látják a világot. Arra emlékeznek szívesen, ami lelküket, érzékszerveiket megragadja. Ezért az ünnepi készülődés a külsőségekben való megjelenítésén túl élményt nyújtó tevékenységeket jelent számukra. Az ünnepek dokumentálását a csoportnaplóban az érzelmi nevelés és szocializáció foglalja magában, tartalmazza az ünnepekhez, valamint az eseményekhez kapcsolódó tervezési-szervezési feladatokat.

A fejlődés eredményei óvodáskor végére

Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához.

Pedagógiai Programunkban nevelőtestületünk az Óvodai nevelés országos alapprogramjában meghatározottakkal azonosan rögzítette az óvodáskor végére várható fejlődési eredményeket az alábbiak szerint:

- A gyermek belső érése által alkalmassá válik az iskola kezdésre.
- A testi, lelki és szociális érettség, megfelelő a sikeres iskolai munkához.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél;
- gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni;
- minden szófajt használ;
- különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot;

- tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek);
- végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét;
- felismeri a napszakokat;
- elemi mennyiségi ismeretei vannak;
- ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait;
- ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását;
- ismeri a viselkedés alapvető szabályait;
- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek;
- megfelelő az önértékelése, önbecsülése;
- ismeri önmagát, családját és kulturális csoportját.
- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető el a leírt fejlettségi szint.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése során a nevelés hatására a sérülés arányában a fogyatékos kisgyermeknél is ki kell alakulnia az:

- alkalmazkodó készségnek,
- akaraterőnek,
- önállóságra törekvésnek,
- együttműködésnek.

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget tükröző gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni; a multiszenzoros fejlesztés magába foglalja a:

- vizuális,
- akusztikus,
- taktilis mozgásos észlelés folyamatait,
- a motoros képességek,
- a beszéd-és nyelvi készségek fejlesztését – a fogyatékoság szintjének megfelelően más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

XII. A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentum tartalma

Tartalmazza:

- a gyermek adatait
- a gyermek aktuális fejlettségi állapotát
- képességfajták szerint (érzékszervi fejlettség, értelmi fejlettség, mozgásfejlettség, verbális fejlettség, szociális fejlettség)
- szakvélemények alapján (a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság véleménye)
- a gyermek egyéni képességeiből kiinduló fejlesztési lehetőségeket, javaslatokat
- a gyermek fejlődését segítő egyéb javaslatokat

A gyermekek egyéni fejlődésének dokumentálása

A gyermek fejlődését figyelembe véve folyamatosan jegyezzük le pedagógiai, pszichológiai észrevételeinket a következő szempontok szerint:

Testi fejlettség terén (szomatikus szektor)

- Erőállapot, általános fizikai képességek
- Mozgásfejlettség, mozgáskoordináció, testrészek részletes fejlesztése
- Teherbíró képességek, terhelhetőség
- Akarati-, szociatív szektor
- Szociális tulajdonságok fejlettsége, feladattudat, feladattartás
- Akaraterő, kitartás
- Önállóság szintje vagy önállótlanúság
- Bátorság, vezetőképesség hiánya, illetve megléte - Csoportban elfoglalt hely – változása
- Munkához való viszony, igénysszint, igénynívó

Megismerési, értelmi szektor

- Ismeretek köre, gazdagsága, matematikai, környezetismereti ismeretek
- Motiválhatósága, érdeklődése
- Gondolkodási műveletek, felfogás gyorsasága
- Emlékezet, figyelem fejlettsége

Affektív szektor

- Jellemző hangulatok
- Önbizalom, illetve annak hiánya
- Kiegyensúlyozottság, illetve agresszivitás
- Félelem-, szorongásszint
- Erkölcsi-, és esztétikai érzelmek

Beszéd és kommunikációs képességek terén

- A beszéd értése, tisztasága, érthetősége
- A beszédtechnikai eszközök használatának helyessége (légzés, kiejtés, artikuláció stb.)
- A beszéd prozódiai elemeinek alkalmazása (beszéddallam, ritmus, tempó, hangsúly)
- Metakommunikatív eszközök használata

MISKOLCI INTEGRÁLT ÓVODAI INTÉZMÉNY

Inštitúcia Integrovaný Materských Škól v Miškovci

3534 Miskolc, Batsányi János u. 2.

Adószám: 15766115-2-05

OM azonosító: 028572

Az integrált nevelésben részesülő sajátos nevelési igényű gyermekek és a különleges helyzetben lévő gyermekek megfigyelési szempontjai megegyeznek az ép gyermekekével, illetve kiegészülnek az

- Anamnézissel
- Az óvodapedagógusok megfigyeléseivel
- A szakpedagógusok észrevételeivel